

Lisa 6 Ainevaldkond „Sotsiaalsained”

Üldalused

Valdkonnapädevus

Sotsiaalsainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid mineviku ühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalsainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

Üldpädevuste arengu toetamine

Sotsiaalsainete õppe kaudu kujundatakse ja arendatakse kõiki riiklikus õppekavas sätestatud üldpädevusi.

- **Õpipädevus** – õpilane õpib kriitiliselt ja loova mõtlemisega, leidma infot eri allikatest, hindama selle usaldusväärsust ning kujundama oma arvamust.
- **Suhtluspädevus** – õpilane harjutab arutlemist, väitlemist, koostöist õppimist ja oma seisukohtade põhjendamist nii suuliselt kui kirjalikult.
- **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogia pädevus** – õpilane õpib analüüsima ajaloolisi ja ühiskondlikke protsesse ka arvulise ja statistilise info kaudu.
- **Digipädevus** – õpilane kasutab digivahendeid info kogumiseks, töötlemiseks ja esitamiseks ning mõistab digikeskkonnas leviva info kriitilise hindamise vajalikkust.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – õpilane õpib mõistma ühiskonna toimimist, osalema demokraatlikes protsessides ja arvestama teiste inimestega.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- **Ettevõtlikkuspädevus** – õpilane arendab oskust alatatada projekte, planeerida ja vastutada, sealhulgas rahaga seotud valikuid ja eelarvelisi otsuseid.
- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – õpilane õpib tundma Eesti ja maailma kultuuripärandit, austama eri kultuure ja väärtusi ning kujundama isiklikke seisukohti.
- **Enesemääratluspädevus** – õpilane mõtestab oma identiteeti, väärtusi ja rolli ühiskonnas ning õpib tegema teadlikke valikuid oma elu ja karjääri osas.

Läbivad teemad sotsiaallainetes

Sotsiaallainete õpetamisel käsitletakse riikliku õppekava läbivaid teemasid:

- elukestev õpe ja karjääri planeerimine (seostamine inimese arenguga, elukutsevalikuga ja ühiskonna muutustega),
- keskkond ja jätkusuutlik areng (ajalooliste ja tänapäevaste keskkonnaprobleemide käsitlemine),
- kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne osalemine kooli- ja kogukonnaelus, projektipõhine töö),
- kultuuriline identiteet (Eesti ja maailma kultuuripärandi tundmine),
- teabekeskkond (info otsimine, hindamine ja kasutamine), tehnoloogia ja innovatsioon (ühiskonna arengut mõjutanud tehnoloogilised muutused),
- tervis ja ohutus (inimeseõpetuses tervisekäitumise ja turvalisuse teemad),
- väärtused ja kõlblus (ajaloo ja ühiskonnaõpetuse kaudu väärtushinnangute kujunemine).

Õppeainete lõiming

Sotsiaallainete valdkonna õpetamisel rakendatakse lõimingut nii valdkonna sees kui ka teiste õppeainetega.

- Valdkonna siseselt lõimitakse ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus: näiteks ühiskondlike protsesside ajaloolised põhjused ja tagajärjed, inimese roll ühiskonnas ning eetiliste väärtuste kujunemine.
- Teiste valdkondadega toimub lõiming järgmistes suundades:
 - **Eesti keel ja kirjandus** – ajalooliste ja ühiskondlike teemade käsitlemine kirjandustekstide kaudu;
 - **Kunst ja muusika** – kultuuripärandi mõistmine ja tõlgendamine;

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- **Matemaatika ja loodused** – andmete kogumine, diagrammide ja statistika tõlgendamine, probleemide lahendamine teaduspõhiselt;
- **Kehaline kasvatus** – tervisliku eluviisi ja turvalisuse teemad;

Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonda kuulub kolm õppeainet - ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus. Õppeaine nädalatundide jagunemine kooliastmete kaupa:

Tunnijaotuskava:

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Ajalugu		4	6
Inimeseõpetus	2	2	2
Ühiskonnaõpetus		1	2

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

ÕPPEAINE NIMETUS	INIMESEÕPETUS
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma, vastutustundlikult oma suhteid kujundama, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamussavalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD
I kooliaste	- Näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukoha asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukoha sümbolikat, olulisi inimesi ja paiku. - Väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse. - Mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel. - Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused. - Mõistab üldtunnustatud käitumisharjumuste ja seaduste järgimise vajalikkust. - Tunneb liiklusreegleid. - Teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust. - Märkab inimeste erinevaid omadusi ja arvamusi. - Mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust. - Teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida. - Teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana. - Suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse. - Oskab oma tervist hoida. - Teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest. - Oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist. - Oskab kasutada lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi. - Teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana. - Mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.
II kooliaste	Teab, et ühiskond mõjutab inimest tervikuna, sealhulgas ka tervisekäitumist ja suhtlemist.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	2. Väärtustab inimeste positiivseid omadusi ning positiivset mõtlemist, mõistab inimeste individuaalseid erinevusi ja on erinevuste suhtes salliv. 3. Mõistab, et murdeea arengutempo on erinev, aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja keha eest hoolitsemise vajalikkust. 4. On loov ja ettevõtlik. 5. On iseseisev otsustaja, seostab otsuseid tagajärgedega. Teab, et „ei“ ütlemine on võimalus seista oma õiguste eest. 6. Kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust, vastutustunnet, üksteise abistamist, sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikatena. 7. Teab, millest suhtlemine koosneb, mõistab avatud suhtlemise eeliseid ja ohtusid ning järgib turvalise suhtlemise reegleid. 8. Mõistab, et konfliktid on osa elust, teab konfliktide võimalikke põhjusi ja tõhusaid lahendusviise mõistab erinevate käitumisviiside tagajärgi. 9. Teab probleemide erinevaid lahendusviise ning mõistab koostegutsemise väärtust. 10. Mõistab meediast tulenevaid ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest. 11. Mõistab autoriõiguste järgimise vajalikkust. 12. Teab, kuidas leida usaldusväärseid terviseinfo allikaid, ja teab, kust terviseprobleemi korral abi küsida. 13. Väärtustab tervist, tervislikku eluviisi ja keskkonda ning mõistab eluviisi ja keskkonna mõju tervisele. 14. Teab, mis on riskikäitumine, teab riskikäitumist ennetavaid ja soodustavaid tegureid ja riskikäitumise mõju inimese tervisele. Mõistab enda valikute tagajärgi. 15. Mõistab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske, väärtustab tervislikku elu uimastiteta ja teeb tervislikke valikuid.
III kooliaste	1. Teab, kuidas ühiskond mõjutab inimeste tervisekäitumist, suhtlemist ja õppimist. 2. Mõistab inimese arengut murde- ja noorukieas. 3. Teab, kuidas kujundada ja hoida positiivset suhtumist iseendasse. 4. Väärtustab enese arendamise vajadust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel. 5. On loov ja ettevõtlik. 6. Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, mõistab normide vajalikkust ühiselus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet aktiivse ühiskonnaliikmena. 7. Teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on erinevuste suhtes salliv. 8. Teab, et ühiskond kaitseb laste tervist ja heaolu seadustega. 9. Kasutab terviseinfo saamiseks teaduspõhiseid allikaid ja spetsialistide abi. 10. Väärtustab positiivseid suhteid, nende loomist ja hoidmist. Mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise. 11. Mõistab ja aktsepteerib seksuaalse arengu individuaalsust, seksuaalse identiteedi erinevaid avaldumisvorme ja seksuaalõigusi. 12. Mõistab füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikust seost ja neid mõjutavaid tegureid. 13. Mõistab eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõju tervisele ning tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust igapäevaelus. 14. Väärtustab partnerite vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes. Oskab leida infot seksuaaltervist puudutavate küsimuste kohta.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Hindamine	Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile. Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust. Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega. Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust. Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
2.klass	<u>Mina</u> • kirjeldab enda huvisid ja tegevusi • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi <u>Mina ja tervis</u> • toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust	<u>Mina</u> Mina. Oma tugevuste (sh tunnused, omadused ja tegevused) välja toomine. • Diskussioon ja vastavasisuline laste- ja/või noorsookirjanduse lisalugemine. • Paaristöö, diskussioon väikestes rühmades; enesehindamine. • Mõttekaart • Loovtöö: visuaalne pilt. • Õppemängud (n liikumismängud). • Individuaalne töö: Õpilane paneb kirja 15 asja, mis talle enda juures meeldib. • Rühmatöö. Meie huvid ja lemmiktegevused. <u>Mina ja tervis</u> Tervis. Tervise eest hoolitsemine. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, kehaline aktiivsus. Keha eest hoolitsemine. • Diskussioon teemakohase lasteluule ja -kirjanduse katkendite või multifilmide üle. • Dramatiseering, juhtumianalüüs.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• nimetab mõningaid haiguste tunnuseid • teab hädaabi numbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi <u>Mina ja minu pere</u> • kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas	• Multifilmid: Jänku- Juss • Jutu kirjutamine: Mida teen oma tervise hoidmiseks? • Õppemängud. • Arutelu: une olulisusest ja tutvumine lapse unenormidega. • Paaristöö. Plakat. Tervislik eluviis. • Joonistus. Hügieen ja hügieenivahendid. Terve ja haige inimene. • Diskussioon: nakkuslike ja mittenakkuslike haiguste tunnuste eristamine. • Näiteks multifilmid: • Jussil on tuulerõuged. • Kõik on sinu kätes. • Diskussioon: Kuidas toimin, kui jään haigeks? Abi saamise võimalused. Vajadusel abi kutsumine. • Juhtumianalüüs. • Rollimäng. • Paaristöö: dialoogi koostamine, kuidas helistada hädaabinumbrile näidise alusel. • Diskussioon: Millal helistada hädaabinumbrile? • Video vaatamine ja arutelu. Hädaabinumbrile helistamine. <u>Mina ja minu pere</u> Kodu. Erinevad pered. Pereliikmete tegevus ja rollid. Hoolitsemine, abistamine, kaasamine ja pereliikmetega arvestamine. • Diskussioon ja rühmatöö • vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Õppemängud. • Rollimäng. • Multifilm: Jänku-Jussi väike heategu. • Õpetaja juhitud arutelu, miks on oluline iga pereliikme panus kodus? Vastutus, õigused ja kohustused peres, koolis ja lähiümbruses.
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• Mõttekaart: Minu õigused kohustused kodus, koolis ja lähiümbruses. • Lastega filosoferimine: õigus, kohustus, vastutus. <u>Mina ja Eesti</u> Eestimaa ja kodukoht. Eesti pealinn. Eesti Vabariigi sünnipäev. Eesti president. Multifilmid: • Jänku-Juss Vabariigi aastapäeva paraadil. • Jänku-Juss ja Vabadussõda. • Jänku-Juss ja kangelased. • 23. Juuni on võidupüha. • 14. Juuni on leinapäev Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid Video: • -Mina ka: Eesti, • - Mina ka: Eestimaa, • Luuletuse kirjutamine Eestile kasutades riigi sümboleid ja sõnu. • Joonistus: Minu Eesti. • Joonistus: Eesti ja kodukoha lipp ning vapp. • Viktoriin: Eesti. Oma kodukoha olulised paigad ja inimesed. • Õppekäik. • Õppekäigu järgselt nähtust üheskoos kollaaži loomine. Eesti rahvakombed ja tavad minevikus ja tänapäeval. • Õpiprojekt (infootsing): rahvakombed minevikus ja tänapäeval. • Multifilmid: • Jussi jaanipäev. • Jussi mardipäev. • September on teadmispäev • Lühijutu kirjutamine ja joonistamine: Kuidas tähistan (nt kadripäeva, mardipäeva). • Tähtpäevade alias. • Rühmades miniuurimused rahvakommete kohta. Kodukoha inimeste tavad ja kombed. Oma klassi tavad. Sallivus erinevustesse.	<u>Mina ja Eesti</u> • leiab kaardilt Eesti ja kodukoha • nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva • teab, kes on Eesti Vabariigi president • tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümbolikat • teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku • võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt • toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest • selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		• Teemapäev: kodukohas elavate inimeste tavad ja kombed. • Teemakohane loovtöö. • Multifilmid: Jussi sõber Ghanast. Juss saab seitsme-aastaseks. Jussi õpetaja sünnipäev. Enda roll tavade ja kommete hoidja ja kandjana. • Öpiprojekt: meie klassi tavad ja kombed nüüd ja 10 aasta pärast. • Arutelu: millised tähtpäevi tähistatakse õpilaste peredes ja kodukohas ning kuidas? Millised on kodukoha tavad ja kombed tulevikus? <u>Mina aeg ja asjad</u> Mina: aeg ja aja planeerimine. Mina ja asjade väärtus teiste väärtuste seas. • Individuaaltöö. Päeva- ja nädalakava. • Arutelu: millistest tegevustest koosneb õpilase päev ja nädal Millised tegevused on kõige olulisemad ja mis vähem olulisemad, kuidas aega jagada. • Loovtöö - oma elu ajatelg. • Multifilm: Jussi ja Jassi varandus • Diskussioon ja rühmatöö: vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Paaristöö: näited aja kulu ja seisu kohta. • Teemapäev: kodukohas kasutatavate asjade väärtus lähtudes nende loomiseks või ehitamiseks tehtust. Erinevad meeled oma õpitegevuse ja vaba aja tegevuse kavandamisel. • Loovtöö: isiklik õpimapp - mina ja minu meeled õppimisel. • Multifilm: Jänku-Jussi viis meelt. • Viis meelt. Keelekümbluskeskus. https://e-koolikott.ee/rest/uploadedFile/2590/Viis_meelt.pdf • Arutelu allika põhjal: Bibi tahab mängida. Aga kus on ta sõbrad?
	<u>Mina: aeg ja asjad</u> • planeerib oma päeva ja nädalat terviseteadlikult • toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada • sõnastab enda õppimise eesmärgid ja seostab neid enda huvidega • seostab igapäevavalikuid tuleviku eesmärkidega	

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		• Võistlusmäng grupitööna: milleks on vaja matemaatikat/ inglise keelt/ inimeseõpetust ... (ja teisi õppeaineid), et olla tark ja tubli? Oma õpitegevuse eesmärkide seos oma huvid ja võimetega. Oma igapäevalikute seos oma tuleviku eesmärkidega. • Individuaalne õpimapp. Sõnastab mõne oma huviga seoses eesmärgi, mida soovib saavutada. Selgitab mida eesmärgi saavutamiseks teha plaanib. Kindla ajavahemiku järel selgitab kuidas ta eesmärgi saavutamine õnnestus ja mida võinuks teha teisiti. • Loovülesanne. Mina suurena.
3.klass	<u>Mina:</u> • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi • nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas <u>Mina ja tervis:</u> • toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve • selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste • teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi	Mina. Igäühe väärtuslikkus. Positiivne suhtumine endasse. • Diskussioon ja paaristöö • vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Loovtöö: plakat, poster. • Mõistekaart. • Teemapäev. • Õpitsenaarium: • Sallivus https://sisu.ut.ee/opitsenaariumid/sallivus Inimeste erinevused: bioloogiline ja sotsiaalne. Sallivus. Vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis. Tervislik eluviis. Terviseriskid. Hoidumine tervist ohustavatest olukordadest. Esmaabi. Abi saamise võimalused. Diskussioon. Mõistekaart. Rühmatöö. Rollimängud.

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<u>Mina ja teised:</u> • toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida • põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust • demonstreerib õpituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist • tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid • kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist • märkab liiklusohutlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks • teab, et vägivallal on eri vormid; • selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua • teab abi saamise võimalusi inimväärikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald; • demonstreerib õpituatsioonis abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalla korral • selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust <u>Mina: teave ja asjad.</u> • loetleb erinevaid teabeallikaid	Reeglid ja käitumisnormid. Seadused. Üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimine. Käitumisnormide ja seaduste järgimine koolis ja lähiümbruses. Liiklusreeglid ja nende järgimine. Turvaline käitumine liikluses koduteel ja koduümbruses. Vägivald ja selle erinevad vormid. Vägivaldse käitumise negatiivsed tagajärjed. Abi saamise võimalused koolikiusamise ja teiste vägivaldse käitumise ilmingute korral. Sõprus ja sõpruse hoidmine. Koostöö vajalikkus. Hoolitsemine ja abistamine ning prosotsiaalse käitumise väärtustamine. Heategemine ja heategevus.
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• leiab infot erinevatest allikatest • võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest • kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte • selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel • teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine • hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine	Teave. Erinevad teabeallikad. Teabeallikate kasutamine. Teabeallikate usaldusväärsus. Meedia kasutusvõimalused ja ohud. Turvaline meediavahendite kasutamine. Raha. Raha teenimine, kasutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste plaanimine. Keskkonna hoidmise võimalused säästlikul tarbimisel. Enda võimalused keskkonna hoidmisel lähiümbruses. Töö erinevate teabeallikatega. Diskussioon, paaristöö, rühmatöö. Rollimäng.
5.klass	<u>Tervis:</u> • Selgitab tervise tähendust ja seda mõjutavaid tegureid. Nimetab tervist mõjutavaid füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid tegureid. • Seostab peamisi tervisenäitajaid inimese tervisliku seisundiga (nt unekvaliteet, stress, kehatemperatuur, pulss, kehamassiindeks). Nimetab mõõdetavaid ja hinnangulisi tervisenäitajaid; selgitab, kuidas erinevad tervisetegurid tervist mõjutavad. • Teab, et meedia saab mõjutada inimeste tervisekäitumist, toob näiteid. Mõistab reklaamide eesmärke, eristab arvamust faktist.	Tervis. Tervise olemus. Tervise aspektid: füüsiline, vaimne, sotsiaalne tervis. Tervist mõjutavad tegurid - eluviis, pärilikkus, keskkond, tervishoid. Arutelu klassis- seosed Mõõdetavad ja hinnangulised tervisenäitajad. Stress. Stressiga toimetulek. Prakiline töö klassis: tervisenäitajate mõõtmine, pikkus, kaal, vererõhk, pulss. Meedia osa tervisega seotud otsustes. Tervise teemalised veebilehed.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• Toob näiteid tegevustest, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks, soodustavad kehalist aktiivsust ja tervislikku toitumist. • Toob näiteid, kuidas meedia abil saab suurendada inimeste kehalist aktiivsust. • Selgitab keha eest hoolitsemise vajalikkust. <u>Murdeiga ja kehalised muutused:</u> • Nimetab murdeas toimuvaid füüsilisi ja emotsionaalseid muutusi. • Toob näiteid erinevast arengutempost murdeas. <u>Turvalisus ja riskikäitumine:</u> • Toob näiteid elu ja tervist ohustavatest teguritest ja teab, kuidas neid vältida, hoidub riskikäitumises.	Tervislik eluviis. Tervist toetavad tegevused: tervist toetav toiduvalik, füüsiline aktiivsus, uni ja puhkus. Praktiline töö : Päevaplaani koostamine, toidupüramiidi koostamine töövihiku juhendi järgi Turvaline elukeskkond (sh meedia) ja tervislik eluviis. Keha eest hoolitsemine (karastamine ja hügieen). Praktiline töö: Infovoldiku koostamine töövihiku ja õpetaja juhiste järgi. Rühmatöö; etteantud sõnadega jutukese koostamine õpitud teemade kohta. Murdeiga elukaas. Murdeea olulisus. Murdeea füüsilised ja emotsionaalsed, vaimsed ja sotsiaalsed muutused. Igaühel oma tempo. Toimetulek muutustega. Suguline küpsus ja soojätkamine. Viljastumine, rasedus, lapse sünd. Muutustega seonduvate kehaosade ja elundite nimetused ja toimimise põhimõtted, sh sugurakkude valmimise seos lapsesaamisvõime ja seksuaalsusega. Positiivne suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Rühmatöö: murdeea rõõmud ja mured. Praktiline töö: raamatukogus tutvuda murdeateemaliste raamatutega, valida üks, mida tutvustad teistele. Riskikäitumine ja selle liigid (sh tervise-riskid). Ohutus kodus, koolis, avalikus ruumis, sh tule-, vee- ja elektriõhutus. Riskikäitumist ennetavad ja soodustavad tegurid. Video vaatamine ja arutelu. <u>Hädaabinumbrile helistamine.</u>
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	- Selgitab, miks on normid, sh liiklusseadus kohustuslik kõigile ning järgib neid. - Toob näiteid meediaga seotud ohtudest. - Teab, mis on autoriõigused ja et need on seadusega kaitstud, miks peab autoriõigusi järgima ja mida võib endaga kaasa tuua autoriõiguste eiramine. - Otsib, leiab ja esitab usaldusväärsetest allikatest terviseteemalist infot, järgides autoriõigust. - Kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele. - Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. <u>Haigused ja esmaabi:</u>	Reeglid ja normid. Seadused (sh liiklusseadus). Reeglite ja normide vajalikkus. Rühmatöö: tutvumine kooli sisekorra eeskirjadega, arutelu miks selliseid reegleid on vaja. Meedia (sh reklaami) mõju otsustele. Meediaohud ja nende vältimine ning abi saamise võimalused. Interneti ohud ja võimalused. Praktiline töö: Mõistekaardi koostamine. Autoriõigused. Autoriõiguste seadus. Autoriõigused ja õpilane. Praktiline töö: Kokkuvõtva infovoldiku koostamine õpetaja juhendamisel. Usaldusväärsed infoallikad. Infootsing (sh terviseteemaline) usaldusväärsetest infoallikatest. Internet, selle turvaline kasutus. Uimastid. Uimastite kahjulik mõju tervisele, otsustele ja käitumisele. Tervislikud valikud. Illegaalsed ja legaalsed uimastid. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seotud riskid tervisele. Kofeiini ja/või teisi erguteid sisaldavate jookide (sh kohv, energiajoogid, energiavesi) mõju tervisele (sh sõltuvuse võimalik kujunemine). Praktilised harjutused töövihikus. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused (sh sotsiaalsed toimetulekuoskused vägivalla ja uimastiennetuses). Oskus öelda “ei”, selle ütleamise ja väljendamise viisid. Otsused/Otsustamine. Otsuste tagajärjed. Vastutus oma otsuste eest. Kaaslaste mõju otsustele. Koolikiusamine. (füüsiline, verbaalne, kaudne küberkiusamine). Kiusamisega hakkamasaamine ja abi saamise võimalused. Õppefilm, video. Peaasi.ee keskkond.
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• Toob näiteid, kuidas enda käitumisega ennetada haigestumist. • Demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid, teab, kust otsida vajaduse korral abi.	Haigestumise põhjused. Haigestumise vältimise viisid. Haigused: nakkus- ja mittenakkushaigused, viirushaigused. Õnnetused. Õnnetuste vältimine. Esmaabi. Abi kutsumine. Tervis - inimese väärtuslikum vara. Õppefilmid. Praktiline töö: viktoriini koostamine ja läbiviimine. Võimalusel 5.klassi Tervisepäeval osalemine Raplamaal.
6.klass	<u>Mina ja suhtlemine</u> • Selgitab, kuidas enesehinnang kujuneb. Mõistab enesehinnangu olemust. Saab aru, et enesehinnang on osa tema minapildist. • Selgitab enda erinevate omaduste arendamise võimalusi. Oskab nimetada enda erinevaid omadusi. Mõistab, et ennast saab pidevalt arendada. • Mõistab oma võimalusi algetada ettevõtmisi ja toob näiteid ettevõtlikust tegutsemisest. Mõistab, et tema ise saab suunata oma tegevusi. Seostab ettevõtlikkust tulevase tööeluga. Õpib tundma oma huvisid ning seostama neid tulevikuga <u>Suhtlemine</u> • Kirjeldab, millest suhtlemine koosneb. Mõistab suhtlemise olemust. Toob näiteid suhtlemise komponentide kohta	Enesetundmine. Mina-pilt (kirjeldav ja hinnanguline osa). Enesehinnang. Enesehinnangu kujunemine. Eneseanalüüs. Füüsilised ja psüühilised omadused. Oma omaduste ja väärtuste selgitamine ja arendamine. Väärtused, väärtushinnangud. Huvid. Võimed. Ülesanne: intervjuu läbiviimine töövihiku juhendi alusel, klassis arutelu. Kogemused. Väärtushinnagute mõju suhete loomisel. Ettevõtlikkus, selle väljendumine tegutsemisel. Ettevõtlikkuse tähtsus igapäevaelus ja ühiskonnas. Ettevõtlikkus ja tööelu. Ülesanne: Piltide järgi analüüsida milliseid väärtusi pildil kujutatakse. Loovülesanne: Minu tulevik aasta, 5 aasta, 10 aasta pärast. Vajadused suhtlemiseks. Suhtlemise komponendid. Teabevahetus. Suhtluskaaslase tajumine. Mõjutamine. Släng. Teabekanalid. Uurimus: töövihiku ja õpetaja juhendi alusel teabekanalite tajumine

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• Eristab mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisvahendeid ning analüüsib nende vastastikuseid seoseid Mõistab suhtlemise kompleksust. • Eristab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumisviiside mõju suhetele. Iseloomustab erinevaid käitumisviise. Teab, et tal on õigus öelda „ei“, ja demonstreerib õpistuatsioonis „ei“ ütlemist oma tervise kaitsel ja õiguste eest seismisel. Demonstreerib õpistuatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Nimetab kahjustavaid käitumisviise. Selgitab, kuidas enese eest seista ilma teisi kahjustamata. • Teab, mis on eelarvamused ja stereotüüpsed hoiakud, ja tunneb need ära. Toob näiteid eelarvamuste mõjust igapäevaelus. Toob näiteid, kuidas eelarvamused mõjutavad igapäevasuhtlust. • Toob näiteid turvalisest suhtlemisest igapäevaelus, sh internetis ning lahendab õpistuatsioonis teemakohaseid probleeme. Mõistab enda vastutust erinevates suhtluskeskkondades. • Toob esile arengulisi individuaalseid erinevusi, mõistab inimeste erivajadusi. Nimetab inimeste erivajadusi. • Toob näiteid hoolivast, ausast, õiglasest ja vastutustundlikust käitumisest. Selgitab miks sõbralik käitumine on kasulik.	Verbaalsed ja mitteverbaalsed suhtlemisvahendid. Diktsioon ja intonatsioon. Parasiitsõnad, žestid, miimika. Suhtlejate kaugus. Aktiivne kuulamine. Eneseavamine ja emotsioonide väljendamine. Agressiivne käitumine, alistuv käitumine, kehtestav käitumine. Oskus öelda EI. Kehtestamise põhimõtted. Käitumisviiside mõju suhetele. Vabandamine. Rühmatöö: etteantud juhendi järgi lavastada näidend. Eelarvamused. Dikrimineerimine. Vabanemine eelarvamustest. Eelarvamuste ja stereotüüpide mõju suhetele. Rühmatöö: Lauamäng Internet kui teabekanal. Interneti võimalused ja ohud. Turvaline internetikasutus. Viisakas, austav ja hooliv suhtlemine. Kehtestav käitumine ja oskus öelda EI internetis. Inimeste erinevused. Vajadused. Väärtused. Erivajadused. Sallivus. Levinumad erivajadused. Eelarvamused. Praktiline ülesanne: Koos keskkonnas Peaasi.ee, hiljem vestlus leitud info kohta. Õiglus, vastutus, hoolivus, ausus.
--	---	---

AINEKAVA: AJALUGU (5.–9. KLASS)

Õppeaine kirjeldus

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.

Ajaloo õppimist alustatakse sissejuhatusest ainesse. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga.

Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo

sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloo mõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;
- 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;

6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Sissejuhatava ajalooõpetuse kaudu tehakse tutvust minevikuga õpilasele tähenduslikus ja arusaadavas vormis, äratatakse õpilaste huvi mineviku vastu, õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu. Alustatakse ajas orienteerumise oskuse kujundamisega, nn suure pildi loomisega, mida pidevalt uute teadmistega täiendatakse. See aitab õpilastel paigutada oma ajalooteadmised korrastatult konteksti, ajaloolisesse aega, näha oleviku seoseid mineviku ja tulevikuga, näha ja hinnata minevikku ajalooliselt oma ajastu kontekstis. Seejärel õpitakse mõistma, et jutustus minevikust on kellegi tõlgendus, mitte mineviku täpne kirjeldus. Õpitakse küsima, kas erinevad vaatenurgad ja arusaamad on olemasoleva tõendusmaterjali ja senise uurimisseisu alusel võrdselt asjakohased. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle.

Valdkondade vaheline lõiming

Geograafia:

Ajalooliste sündmuste geograafiline kontekst aitab mõista sündmuste toimumispaiku ja nende mõju piirkonna arengule, toetudes kaarditööle ja ruumilistele analüüsidele.

Kirjandus ja kunst:

Kirjandusteosed ja kunstiteosed on väärtuslikud ajaloolised allikad, mis aitavad mõista konkreetse ajastu maailmapilti, väärtusi ja ühiskondlikke hoiakuid.

Ühiskonnaõpetus:

Kodanikuõiguste ja -kohustuste tundmine ning demokraatia arenguprotsesside mõistmine aitavad hinnata ajaloolisi ja tänapäevaseid sotsiaalse õigluse küsimusi.

Loodusained:

Teaduslike avastuste ja tehnoloogia arengut tuleb käsitleda ajaloosündmuste taustal, et mõista nende mõju inimkonna elukorraldusele ja majandusele.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Matemaatika:

Statistika ja graafikute kasutamine on oluline vahend ajalooliste andmete analüüsimisel, et teha järeldusi ajalooliste trendide ja sündmuste kohta.

Hindamise alused

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut.

Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust

ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamise tulemusena/abil saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppetegevuse kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Hindamise alus on valdkonna ainekavades kirjeldatud õpitulemused kooliastmete kaupa.

Hindamisega toetatakse kooliastme lõpuks taotletavate teadmiste ja oskuste omandamist, hoiakute kujunemist ning valdkonnapädevuse saavutamist. Ainealaste teadmiste ja oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangute abil. Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, hoiakud, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevuste ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Õppeteema kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.

Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Arutluste, juhtumianalüüside ja loominguliste tööde puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade argumenteeritust, seostatust ja veenvust, õpilase seisukohtadele minevikusündmuste, ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Praktiliste ja loominguliste ülesannete sooritamisel hinnatakse nii protsessi kulgu kui ka tulemust. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh erialaste terminite, isiku-, riikide ja kohanimede, rahvusvaheliselt aktsepteeritud lühendite õigele kasutusele ja õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub püstitatud õppe-eesmärkidest ja eeldatavast õpitulemusest. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanust, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

II KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
2. Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
3. Kasutab ajaloo mõisteid kontekstis.
4. Teab näiteid kodukoha minevikust.
5. Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
6. Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
7. Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
8. Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
9. Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.
10. Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
11. Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata.
12. Teab näiteid kodukoha kultuuri pärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
13. Märgab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
14. Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud.
15. Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

ÕPITULEMUSED

Õpilane:

1. Selgitab ajaloo periodiseerimist, teab, et ajalugu on jaotatud ajastuteks kokkuleppeliselt ning mõistab, et see aitab sündmusi ja arenguid paremini mõista.
2. Mõistab ajalooliste sündmuste ja nähtuste põhjus-tagajärg-seoseid ning oskab tuua lihtsaid näiteid.
3. Kasutab ajaloomõisteid õigesti ja kontekstipäraselt (nt muistne aeg, keskaja linn, omariiklus, demokraatia).
4. Tunneb kodukoha mineviku olulisemaid sündmusi ja paiku ning oskab rääkida nende tähtsusest kohaliku elu kujunemisel.
5. Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev riik, ning nimetab tähtsamaid sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
6. Selgitab inimasustuse kujunemist ja arengut, mõistes inimeste vajaduste, elukeskkonna ja oskustevahelist seost.
7. Selgitab teaduse ja tehnika arengut ajas ning toob näiteid, kuidas need on mõjutanud inimeste elu ja ühiskonda.
8. Asetab end minevikus elanud inimese olukorda, mõistab erinevaid vaatepunkte ja oskab arutleda, kuidas elu sõltus rollist ja ajastust.
9. Selgitab, et väärtused ja tõekspidamised on eri aegadel olnud erinevad ning mõistab, et mineviku inimesi ei saa hinnata ainult tänapäeva väärtuste järgi.
10. Eristab demokraatlikke ja mittedemokraatlikke ühiskonnavorme, tuues näiteid ajaloost.
11. Tunneb erinevat liiki ajalooallikaid (kirjalikud, suulised, esemelised, visuaalsed) ja teab, kuidas hinnata nende usaldusväärsust.
12. Tunneb oma kodukoha kultuuripärandit ja olulisi kultuuritegelasi, teab nende rolli kohaliku kultuurielu kujunemisel.
13. Väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal, mõistab selle säilitamise olulisust.
14. Selgitab, kuidas meditsiin ja teadmised tervisest on ajas muutunud, tuues näiteid eri perioodidest.
15. Toob näiteid inimkonna mõju kohta keskkonnale minevikus ning mõistab, et inimtegevusel on tagajärjed loodusele ja ühiskonnale.

AJALUGU 5. klass

ÕPPESISU JA ÕPPETULEMUSED TEEMADE KAUPA

Teemad: Mis on ajalugu? Ajalugu kui teadus ja kultuurimälu. Aja mõõtmine ja ajajärgud. Ajalooallikad ja nende liigid. Arheoloogia, arhiivid ja muuseumid.

Õpitegevused:

- **Klassi arutelu:** Mis on ajalugu? Kas meie endi lood ja fotod on ka ajalugu?
- **Pere- või koduloolugu:** õpilane küsitleb kodus kedagi (vanem, vanavanem, naaber) ja kirjutab 5 lauset mõnest sündmusest, mida see inimene mäletab.
- **Ajalugude võrdlus:** loetakse 2–3 õpilase pere- või kodulugu ja arutletakse, kuidas inimesed mäletavad samu asju erinevalt – miks?
- **Plakat „Minu pere ajalugu“** – õpilased joonistavad või koostavad digitaalse plakati (nt Canva või Padlet), lisades fotosid, aastaid ja lugusid.
- **Lühivideo või slaidiesitlus (YouTube / E-koolikott):** „Kes on ajaloolane?“ või „Mida teeb arheoloog?“
- **Mäng „Ajaloolane tööle!“** – õpetaja annab õpilastele kujuteldava olukorra: „Sa leidsid vana kirja / foto / mündi. Kuidas sa uuriksid, mis see on?“
- **Arutelu:** miks on oluline mäletada ja uurida, mis on olnud? Mis juhtuks, kui ajalugu unustaksime?
- **Isiklik ajatelg:** iga õpilane joonistab paberile oma elu tähtsamad sündmused (nt sünd, koolimine, huviringi algus).
- **Ajatelg maailma ajaloos:** õpetaja näitab pilte või kaarte (kiviaeg, Vana-Egiptus, keskaja loss, Eesti iseseisvuse taastamine). Õpilased paigutavad need paberil või Google Jamboardis õigesse järjekorda.
- **Klassi ajatelg:** suur ühine ajatelg seinal, kuhu õpilased lisavad oma pere või kodukoha sündmusi.
- **Mäng „Mis allikas see on?“:** õpetaja näitab allikat (või selle pilti), õpilased tõstavad kaardi või kirjutavad, mis liiki see on.
- **Kodune ülesanne:** otsi kodust midagi, mis võiks olla *väike ajalooallikas* (nt vana mänguasi, raamat, postkaart). Kirjuta, mida see räägib mineviku kohta.

Õpitegevused (ilma muuseumikülastuseta):

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- **Virtuaalne muuseumitund:** vaadatakse koos näiteks Eesti Ajaloomuuseumi, Muinasaja Muuseumi või Rahvusarhiivi veebilehte (paljudel on pildigaleriid ja 360° ringkäigud).
- **„Arheoloog klassis“ mäng:** õpetaja peidab liivakasti või karpi „leiud“ (vanad mündid, nõõbid, kivikesed, koopiad). Õpilased uurivad ja püüavad mõistatada, mis need võiksid olla ja millest need räägivad.
- **„Klassi arhiiv“:** õpilased toovad oma tööde ja joonistuste vanemaid versioone (nt 3. klassist), et arutada, miks on oluline säilitada vanu dokumente ja kuidas muutub info väärtus ajas.

Õpitulemused:

Õpilane selgitab, mis on ajalugu, ja kirjeldab ajaloo uurimise meetodeid. Tunneb ära ajalooallikate liigid ja mõistab nende tähtsust. Koostab ajatelje ja paigutab sellele olulisi sündmusi.

Esiaeg ja vanaaeg

Teemad: elu kiviajal, pronksiajal ja rauaajal; Ötzi leid.

Vana-Egiptus: religioon, ühiskond ja kultuur; Imhotep ja püramiidid.

Vana-Kreeka: filosoofia, teadus ja olümpiamängud; Aristophanes.

Vana-Rooma: valitsemine, sõjavägi ja ühiskond; Julius Caesar.

Õpitegevused:

- Koostada ajatelg esiaja ajajärkudest.
- Uurida ja arutleda Ötzi leidude (riietus, tööriistad) üle.
- Valmistada lihtne esiaja ese või tööriist (savist, paberist või kleepuvast materjalist).
- Arutleda, kuidas inimesed toitusid, elasid ja kaitsesid end esiajal.
- Koostada klassi mudel püramiididest (paber, lego või savi).
- Uurida Imhotepi elu ja tööd, arutleda tema panuse üle arhitektuuri ja meditsiini arengusse.
- Arutelu: kuidas religioon mõjutas igapäevaelu Egiptuses.
- Koostada plakat või joonistus „Vana-Egiptuse kultuur ja ühiskond“.
- Korraldada klassis või õues lihtsad „olümpiamängud“ ja arutleda nende eesmärgi üle.
- Loetud või näidatud Aristophanese lugude põhjal arutleda ühiskonna ja poliitika teemadel.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Koostada plakat „Vana-Kreeka teadus ja filosoofia“ koos näidetega tuntud mõtlejatest ja avastustest.
- Kujundada väikeseid „Vana-Kreeka olümpia medalid“ paberist või kartongist.
- Koostada skeem või tabel Vana-Rooma ühiskonnast (patrid, plebeidid, sõjavägi, seadused).
- Uurida Julius Caesari elu ja teha lühijutustus tema tähtsusest.
- Koostada ajatelg, mis näitab ristiusu tekkimise ja leviku esimesi samme.
- Arutleda, kuidas Rooma valitsemine ja sõjavägi mõjutasid kogu Euroopa arengut.

Õpitulemused:

Õpilane kirjeldab esiaja elu ja oskab nimetada selle tähtsamaid jooni.

Selgitab Vana-Egiptuse, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma tähtsust maailma arengus.

Tunneb ära ristiusu tekkimise ja leviku esimesed sammud.

Keskaeg

Teemad: feodaalkord ja igapäevaelu; Bütsantsi kultuur ja islami levik; Eesti muistne vabadusvõitlus ja Henriku kroonika.

Õpitegevused:

- Koostada **ajatelg keskaja feodaalkorrast**, märkides tähtsamad sündmused ja sotsiaalsed grupid (aadlikud, talupojad, linnarahvas).
- **Rühmatöö:** uurida ja arutada, milline oli igapäevaelu talupoja, aadliku ja linnakodaniku vaatenurgast.
- Kujundada „**Keskaja küla mudel**“ paberist, legost või joonistusega, näidates eluolu ja majanduslikke tegevusi.
- Arutleda, kuidas keskaegne elu ja sotsiaalne struktuur mõjutas inimesi ja kogukondi.
- Koostada **plakat või joonistus**, mis illustreerib Bütsantsi arhitektuuri, kirikuid ja ikoonimaalit.
- Uurida islami levikut ja selle mõju keskaja kultuurile (kirjandus, teadus, kunst) ning teha lühike esitlus klassile.
- Rühmatöö: võrrelda **kristluse ja islami kultuurilisi panuseid** keskajal, arutledes, kuidas usundid mõjutasid igapäevaelu ja ühiskonda.
- Loetud allikate või piltide põhjal arutleda, miks Bütsants ja islami kultuur olid olulised Euroopale.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Koostada **ajatelg Eesti muistse vabadusvõitluse sündmustest**, märkides olulised lahingud ja liidud.
- Uurida Henriku kroonikat ja teha **lühike kokkuvõte**, kes olid peamised isikud ja millised sündmused olid tähtsad.
- Rühmatöö: kujutada väikese näidendi või stseeni kaudu, kuidas inimesed võitlesid oma vabaduse eest.
- Arutleda, kuidas muistne vabadusvõitlus mõjutas Eesti ajalugu ja rahva identiteeti.

Õpitulemused: Õpilane kirjeldab keskaja elu ja ühiskonda. Selgitab kristluse ja islami mõju keskaja kultuurile. Tunneb Eesti muistse vabadusvõitluse peamisi sündmusi.

Uusaja algus

Teemad: Suured maadeavastused ja nende tagajärjed (Kolumbus, Vasco da Gama). Renessansiajastu ja teaduse areng (Leonardo da Vinci). Usupuhastus ja Martin Luther.

Õpitegevused:

- Koostada **ajatelg suurtest maadeavastustest**, märkides tähtsamad avastajad ja nende marsruudid.
- Uurida Kolumbuse ja Vasco da Gama reise ning arutleda, kuidas need mõjutasid Euroopa kaubandust ja kultuure.
- **Rühmatöö:** kujutada paberil või digitaalselt kaardil avastatud maid ja mereteid.
- Arutelu: millised olid maadeavastuste **positiivsed ja negatiivsed tagajärjed** kohalikele rahvastele ja Euroopale.
- Uurida Leonardo da Vinci elu ja saavutusi, tuua näiteid tema **kunstist ja teadustöödest**.
- Koostada **plakat või joonistus** renessansiajastu teaduse ja kunsti olulisematest avastustest.
- Praktiline tegevus: **joonistada või mudeldada lihtne leiutis või kunstiteos** Leonardo stiilis.
- Arutelu: kuidas renessanss mõjutas Euroopa kultuuri, teadust ja uue aja kujunemist.
- Tutvuda Martin Lutheri elu ja tegevusega, lugeda või kuulata lühikokkuvõtet tema 95 teesi kohta.
- Koostada **ajatelg või skeem**, mis näitab usupuhastuse peamisi sündmusi ja levikut Euroopas.
- Rühmatöö: arutleda, kuidas usupuhastus mõjutas inimeste elu, kirikut ja riigivalitsemist.
- Kirjutada või arutleda lühidalt, miks usupuhastus muutis Euroopa ühiskonda ja poliitikat.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õpitulemused:

Õpilane kirjeldab suurte maadeavastuste mõju maailma arengule. Tunneb renessansi ja teaduse tähtsust uue aja kujunemisel. Selgitab usupuhastuse tagajärgi Euroopas.

Lähiajalugu ja tänapäev

Teemad: Eesti iseseisvuse süünd ja taastamine (Konstantin Päts, Lennart Meri).

Maailmasõdade mõju ja rahvusvaheline koostöö. Tänapäeva ühiskond ja üleilmastumine.

Õpitegevused:

- Koostada **ajatelg Eesti iseseisvuse ja taastamise tähtsamatest sündmustest**, märkides Konstantin Pätsi ja Lennart Meri rolli.
- Rühmatöö: uurida ja arutada **oluliste poliitiliste otsuste ja sündmuste mõju** Eesti arengule.
- Luua **plakat või esitluse slaid**, mis tutvustab Eesti iseseisvuse ja taastamise lugu.
- Arutelu: kuidas Eesti inimesed mõjutasid oma riigi iseseisvuse kujunemist.
- Koostada **võrdlev ajatelg Esimese ja Teise maailmasõja kohta**, tuues välja sündmused, põhjused ja tagajärjed.
- Rühmatöö: uurida **rahvusvahelisi organisatsioone** (nt ÜRO) ja arutleda, kuidas need aitavad hoida rahu.
- Arutelu või lühike kirjutamisülesanne: milliseid õppetunde saavad riigid ja inimesed maailmasõdadest.
- Kujundada **plakat või skeem**, mis näitab rahvusvahelise koostöö tähtsust tänapäeval.
- Arutelu: kuidas tänapäeva maailm on seotud globaalse majanduse, tehnoloogia ja kultuuriga.
- Rühmatöö: analüüsida **näiteid üleilmastumisest** (nt internet, rahvusvaheline kaubandus, keskkonnaprobleemid).
- Loovülesanne: koostada **mini-plakat või esitluse slaid**, mis näitab kaasaegse maailma väljakutseid ja inimeste globaalset vastutust.
- Arutelu klassis: kuidas iga inimene saab aidata lahendada globaalseid probleeme (keskkond, õiglus, rahu).

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õpitulemused:

Õpilane kirjeldab Eesti iseseisvuse ja taastamise põhietappe. Mõistab maailmasõdade ja rahvusvahelise koostöö tähtsust. Hindab kaasaegse maailma väljakutseid ja globaalset vastutust.

Põhimõisted ja praktilised tööd

Põhimõisted: ajalugu, ajajärk, ajatelg, ajalooallikas, arheoloogia, kiviaeg, Vana-Egiptus, Vana-Kreeka, feodaalkord, maadeavastused, renessanss, reformatsioon, rahvuslik ärkamine, maailmasõjad.

Praktilised tööd :

Ajatelje koostamine tähtsamaid sündmusi ja perioode kajastades.

Ajalooallikate analüüs (nt pildimaterjal, tekstiline allikas).

Kaarditöö: suurte tsivilisatsioonide ja maadeavastuste kaardistamine.

Projektitöö: näituse või esitluse koostamine Eesti ajaloo teemal.

6. klass

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED

Esiaeg

Õpitulemused: selgitab esiaja jagunemist (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg), teab, kuidas inimesed elasid ja töötasid esiajastul, kirjeldab esimeste leiutiste tähtsust (tuli, tööriistad, ratas)

Teemad: inimese tekkimine ja areng; esimesed tööriistad ja elatusviisid (küttimine, korilus, põlluharimine); kiviaeg, pronksiaeg ja rauaaeg.

Tegevused: ajatelje koostamine: inimese arenguetaapid; arutelu: Millised leiutised muutsid inimeste elu?

Muistsed Idamaad

Õpitulemused: selgitab, miks tsivilisatsioonid tekkisid suurte jõgede ääres; teab Vana-Egiptuse, Mesopotaamia, India ja Hiina tsivilisatsioonide tähtsust, kirjeldab muistsete kultuuride leiutisi ja saavutusi.

Teemad: tsivilisatsioonide teke: jõgede tähtsus (Niilus, Tigris, Eufrat, Indus, Huang He); Vana-Egiptuse elu ja ühiskond: püramiidid, vaaraod ja hieroglüüfid; Mesopotaamia ja Babülon: seadused ja astronoomia; India ja Hiina: religioonid ja kultuurisaavutused.

Tegevused:

Kaardi koostamine: suurte tsivilisatsioonide asukohad; allikate analüüs: Hammurapi seadused, Egiptuse hieroglüüfid; gruppide projekt: tsivilisatsioonide saavutuste võrdlemine.

Vana-Kreeka

Õpitulemused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Tunneb Vana-Kreeka ajaloo tähtsamaid perioode (minoilased, antiikaeg). Selgitab Kreeka poliitilisi ja kultuurilisi saavutusi (demokraatia, filosoofia, teater). Teab Kreeka mütoloogia ja olümpiamängude tähtsust.

Teemad: Kreeka asukoht ja loodusolud; Kreeka linnriigid: Ateena ja Sparta; demokraatia sünn ja selle mõju; Kreeka kultuur: filosoofia, kirjandus, olümpiamängud; Aleksander Suur ja hellenism.

Tegevused:

Allikate töö: Homeroose eeposed ("Ilias" ja "Odüsseia"). Draamaõpe: lühinäidendi koostamine Kreeka tragöödia põhjal. Olümpiamängude simulatsioon: sport ja müüdid.

Vana-Rooma

Õpitulemused:

Selgitab Rooma riigi kujunemist ja valitsemist (vabariik, keisririik). Kirjeldab Rooma igapäevaelu ja saavutusi (teed, akveduktid, seadused). Teab Rooma mõju Euroopa kultuurile ja kristluse levikule.

Teemad: Rooma riigi teke: legendid ja ajalugu; Rooma vabariik: senat ja konsulid. Rooma keisririik: suurimad keisrid ja vallutused; igapäevaelu Roomas: gladiaatorid, Colosseum, Rooma teed; kristluse teke ja levik Rooma riigis.

Tegevused:

Kaardi koostamine: Rooma impeeriumi piirid; rollimäng: Rooma senati arutelud;

Gladiaatori mängude arutelu: moraal ja meelelahutus.

ÕPITULEMUSED ÕPPEAASTA LÕPUKS

Õpilane teab, kuidas inimesed elasid esiajast vanade tsivilisatsioonideni, tunneb muistsed Idamaade, Vana - Kreeka ja Vana-Rooma tähtsamaid kultuurisaavutusi, oskab seostada ajaloosündmusi ajateljel.

Selgitab ajalooallikate tähtsust ja oskab kasutada neid teabe saamiseks.

III KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.
3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.
4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.
6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonna elu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.
9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos.

ÕPITULEMUSED

III kooliastmes käsitletakse valitud näiteid keskajast, uusajast ja olulisemaid suundumusi lähiajaloos.

Õpilane:

- 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode;
- 2) nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;
- 3) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- 4) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- 5) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 6) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- 7) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;
- 8) selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- 9) selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos;
- 10) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- 11) võrdleb etteantud kriteeriumide põhjal elukorraldust maal ja linnas;
- 12) toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi;
- 13) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- 14) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- 15) teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;
- 16) iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel;
- 17) loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;
- 18) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest;
- 19) toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel;
- 20) analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- 21) teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- 22) iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval;
- 23) tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval;
- 24) kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda;
- 25) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- 26) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;
- 27) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;
- 28) selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja;
- 29) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;
- 30) teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;
- 31) selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;
- 32) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega.

7. klass

ÕPITULEMUSED

Tunneb keskaja põhisündmusi, ühiskonnakorraldust ja olulisi isikuid. Saab aru kiriku, riigi ja majanduse rollist keskaja Euroopas. Oskab iseloomustada elu keskaja linnas ja maal. Tunneb Eesti keskaja olulisi sündmusi ja nende mõju. Kasutab ajaloo kaarte, ajatelgi ja allikaid, et selgitada ajaloo protsesse.

ÕPPESISU

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

Keskaegse Euroopa sünd

Teemad: antiikaja lõpp ja keskaja algus: Lääne-Rooma riigi langus; germaani hõimud ja uute kuningriikide teke; Bütsantsi ja Lääne-Euroopa erinevused.

Tegevused: ajatelje koostamine: antiikaja ja keskaja piirid; germaani hõimude ja Bütsantsi riigi kaardiharjutus.

Kuningad, hertsogid, krahvid ja rüütlid

Teemad: Feodaalkord ja vasallisuhete süsteem; rüütlikultuur ja turniirid; Frangi riik ja Karl Suur.

Tegevused: Rollimäng: vasall ja senjäär; arutelu: rüütli ideaalid ja reaalsus; Karl Suure impeeriumi kaardi uurimine.

Elu maal

Teemad: keskaegne küla ja talupoegade elu; mõis ja maaelu korraldus feodaalkorras; talupoegade õigused ja kohustused.

Tegevused: külamudeli koostamine; arutelu: kas talupojad olid tõesti orjad?

Elu linnas

Teemad: keskaegsete linnade teke ja kasv; kaubandus, gildid ja tsunftid; linnakodanikud ja nende eluviis.

Tegevused: Linnaplaani loomine (projektitöö); keskaja kaubateede kaardiharjutus.

Kirik ja klooster

Teemad: kiriku roll keskaja ühiskonnas; kloostrite asutamine ja munkade elu; kirik ja teadus: teadmiste hoidmine ja levitamine.

Tegevused: Arutelu: kuidas mõjutas kirik keskaja igapäevaelu? Keskaja kloostri eluviisi uurimine (allikate analüüs).

Riik

Teemad: keskaja monarhia ja kuningate võim; Inglise ja Prantsuse kuningriikide kujunemine; Magna Charta ja Inglise parlamendi teke.

Tegevused: dokumentide uurimine: Magna Charta ja selle tähendus; Inglise ja Prantsuse ajalooliste kaartide analüüs.

Keskaegse Euroopa naabrid

Teemad: islami tekkimine ja Araabia maailm; Bütsantsi keisririik ja selle pärand; viikingite retked ja asustused.

Tegevused: islami ja kristluse võrdlemine; viikingite retkede kaardi koostamine.

Kristliku Euroopa laienemine

Teemad: ristisõjad ja nende mõju Euroopale ja Lähis-Idale; Hispaania tagasivallutamine (reconquista), kristluse levik Skandinaavias ja Eestis.

Tegevused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Kaardi koostamine: ristsõjad ja reconquista, arutelu: ristsõdade eetilised küsimused.

Eesti keskajal

Teemad: Eesti muistne vabadusvõitlus ja ristsõjad Eestis; Saksa ordu ja Taani valdused Eestis; keskaegsed linnad Eestis ja hansakaubandus.

Tegevused: ajatelje koostamine: Eesti keskaja peamised sündmused; Eesti hansalinnade kaardi koostamine.

Euroopa uute teadmiste otsingul

Teemad: keskaja lõpu teaduse ja tehnoloogia areng, renessanss ja humanism, maadeavastuste algus.

Tegevused: Renessansi kunstiteoste analüüs; arutelu: kuidas mõjutas renessanss tänapäeva maailma?

Uue ajastu algus

Teemad: trükikunsti ja reformatsiooni mõju Euroopale; Lääne-Euroopa ühiskondlikud ja kultuurilised muutused; keskaja lõpp ja uusaja algus.

Tegevused: reformatsiooni sündmuste ajateljele kandmine; arutelu: mis eristas keskaja ja uusaja algust?

Hindamine: Õpilase teadmisi hinnatakse kontrolltööde, tunnitööde, kodutööde, testide alusel. Eraldi hinnatakse osalemist arutlustel.

8. klass

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED

Vana kord Euroopas

Alateemad: uusaeg – suurte muutuste aeg; seisuslik ühiskond ja selle ülesehitus; religioon ja reformatsioon; teadusrevolutsioon ja valgustusajastu; absolutism ja valgustatud absolutism

Õpitegevused:

- Koostada **ajatelg suurtest uusaegsetest muutustest** (nt avastused, kaubandus, linnastumine).
 - Rühmatöö: arutada, kuidas uued avastused ja kaubateed mõjutasid Euroopa majandust ja poliitikat.
 - Analüüsida lühikesi allikatekste või kaarte, et näha, kuidas vana korra jõud ja nõrkused muutusid.
-

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Koostada **skeem või tabel** seisusliku ühiskonna kihistumisest (aadlikud, vaimulikud, talupojad, linnarahvas).
- Rühmatöö: arutleda, millised olid iga seisuse õigused ja kohustused ning kuidas see mõjutas ühiskondlikku elu.
- Minirollimäng: kujutada ühe seisuse eluolu ja arutleda, kuidas erinevad seisused omavahel suhtlesid.
- Uurida **reformatsiooni teket ja mõju** (Martin Luther, Jean Calvin).
- Koostada **plakat või ajatelg**, mis näitab reformatsiooni ja katoliikliku kiriku reaktsiooni.
- Arutelu: kuidas religioon mõjutas poliitikat, haridust ja igapäevaelu Euroopa ühiskonnas.
- Analüüsida allika põhiseid tekste (nt lühikesi tsitaate Lutherilt), et mõista reformatsiooni ideid.
- Rühmatöö: koostada **plakat teadusrevolutsiooni suurtest avastustest** ja teadlastest (Galileo, Newton, Copernicus).
- Arutelu: kuidas teaduse ja mõistuse areng mõjutas Euroopa poliitikat ja ühiskonda.
- Analüüsida **valgustusajastu ideid** (vabadus, võrdsus, mõistuse kasutamine) ja tuua näiteid nende rakendamisest.
- Loovülesanne: kirjutada lühike „ettekanne“ või rollimäng filosoofi vaatenurgast, kes selgitab valgustusajastu ideid.
- Koostada **skeem või tabel**, mis võrdleb absoluutset valitsusvormi ja valgustatud absolutismi põhimõtteid.
- Analüüsida näiteid Euroopa valitsejatest (nt Ludvig XIV, Peter I), kuidas nad kasutasid absoluutset võimu ja rakendasid reforme.
- Arutelu: millised olid vana korra nõrkused ja miks tekkis vajadus uute ühiskonnakordade järele.
- Lühikesed allikate analüüsid: õpilased loevad tsitaate ja arutlevad, kuidas valgustatud absolutism muutis ühiskonda.

Õpitulemused:

Selgitab seisusliku ühiskonna, reformatsiooni ja absolutismi põhimõtteid.

Seostab teadusrevolutsiooni ja valgustusajastu ideid Euroopa ühiskondlike muutustega.

Analüüsib vana korra nõrkusi ja põhjendab nende üleminekut uutele ühiskonnakordadele.

Teadmised ja oskused:

Tunneb absoluutse monarhia ja valgustatud absolutismi põhimõtteid. Seostab teaduslike ja filosoofiliste avastuste mõju valgustusajastu mõttelaadile.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Hoiakud:

Austab teadusliku mõtte arengut ja selle rolli ühiskonna moderniseerimisel.

Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus

Alateemad: Eesti ala suurte sõdade keerises; talurahva ja mõisnike elu; Eesti Rootsi ajal ja Vene võimu all

Õpitegevused:

Koostada **ajatelg või skeem**, kus on märgitud suurte sõdade (nt Põhjasõda) tähtsamad sündmused Eesti alal.

- Rühmatöö: uurida, kuidas sõjad mõjutasid linnu, maapiirkondi ja rahvast.
- Arutelu klassis: milliseid tagajärgi sõjad tekitasid talupoegadele ja kohalikele elanikele.
- Kaartide analüüs: näidata sõdade liikumist ja vallutusi Eesti alal.
- Koostada **skeem või tabel**, mis näitab talupoja ja mõisniku igapäevaelu, kohustusi ja õigusi.
- Rühmatöö: analüüsida, kuidas talurahvas toitus, elas ja maksis maksusid, ning kuidas mõisnikud organiseerisid oma majandust.
- Minirollimäng: kujutada talupoja või mõisniku päeva eluolu ja arutada nende vaatenurki.
- Loetud allikate põhjal arutleda, millised olid talurahva ja mõisniku vahelised suhted ja võimalikud pinged.
- Koostada **ajatelg või plakat**, mis näitab Rootsi ja Vene võimu tähtsamaid sündmusi Eesti alal.
- Rühmatöö: võrrelda talurahva elu Rootsi ja Vene võimu ajal ning tuua välja muutused majanduses ja õigustes.
- Arutelu: kuidas Eesti areng seostub Euroopa ajalooliste protsessidega (nt reformid, sõjad, poliitilised muutused).
- Analüüsida lühikesi allikatekste (nt maksud, seadused, kroonika väljavõtted) ja teha kokkuvõtte, millised olid elu erinevused võimude ajal.

Õpitulemused:

Kirjeldab Eesti ala olusid Rootsi ja Vene riigi koosseisus, selgitab talurahva elu ja mõisate majandusliku süsteemi toimimist, seostab Eesti arengut Euroopa ajalooliste protsessidega.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Eesti ala olusid 17.–18. sajandil. Kasutab kaarte ja ajalooallikaid suurte sõdade ja ühiskondlike muutuste analüüsimiseks.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Hoiakud:

Mõistab ajalooliste sündmuste ja olude keerukust ning nende mõju inimeste elule.

Suured revolutsioonid

Alateemad: Ameerika Ühendriikide iseseisvumine; Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni aeg; revolutsioonide mõju Euroopas

Õpitulemused:

Kirjeldab Prantsuse ja Ameerika revolutsioonide põhjuseid, kulgu ja tagajärgi, analüüsib revolutsioonide mõju Euroopa ja maailma arengule.

Teadmised ja oskused:

Tunneb revolutsioonide keskseid ideid, isikuid ja sündmusi. Selgitab, kuidas vabaduse, võrdsuse ja vennluse ideed mõjutasid Euroopat.

Hoiakud:

Hindab demokraatlike ja sotsiaalsete muutuste vajalikkust.

Liberalism ja rahvuslik liikumine Euroopas

Alateemad: Euroopa pärast Viini kongressi; rahvusriikide teke ja rahvuslikud liikumised; 1848. aasta revolutsioonid ja nende mõju

Õpitulemused:

Selgitab liberalismi ja rahvusluse ideid ja nende mõju Euroopas.

Analüüsib rahvusriikide tekkimise protsessi ning revolutsioonide tagajärgi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb rahvusriikide kujunemise eeldusi ja protsesse.

Kasutab kaarte, et jälgida rahvuslike liikumiste ja riikide moodustumise kulgu.

Hoiakud:

Austab rahvuste õigust enesemääramisele ja iseseisvusele.

Industriaalühiskonna kujunemine

Alateemad: tööstusrevolutsioon ja selle sotsiaalsed tagajärjed; töölisklassi tekkimine ja sotsialistlikud ideed; kultuuri ja teaduse areng 19. sajandil

Õpitulemused:

Selgitab tööstusrevolutsiooni olemust ja mõju ühiskonnale. Analüüsib töölisklassi tekkimist ja nende sotsiaalseid liikumisi.

Teadmised ja oskused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Tunneb kapitalismi ja tööstuse arengu põhimõtteid. Analüüsib teaduse ja kultuuri rolli ühiskonna muutumises.

Hoiakud:

Tunnustab teaduse ja sotsiaalsete liikumiste tähtsust õiglasema ühiskonna kujundamisel.

Eesti 19. sajandil

Alateemad: talurahva vabastamine ja rahvusliku liikumise algus; rahvusliku ärkamise suurkujud ja tähtsad sündmused; Venestamise ajastu Eestis

Õpitulemused:

Kirjeldab rahvuslikku ärkamist ja selle mõju eestlaste identiteedile. Selgitab venestamise poliitikat ja selle mõju Eesti arengule.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Eesti rahvusliku liikumise olulisemaid sündmusi ja isikuid. Analüüsib ajalooallikaid rahvusliku ärkamise ja venestamise mõistmiseks.

Hoiakud:

Tunneb uhkust Eesti rahvusliku liikumise saavutuste üle.

I maailmasõda ja Eesti iseseisvumine

Alateemad: esimese maailmasõja põhjused, kulg ja tagajärjed; Eesti iseseisvuse saavutamise protsess; Eesti Vabadussõda

Õpitulemused:

Kirjeldab Esimese maailmasõja põhjuseid, sündmusi ja tagajärgi. Selgitab Eesti iseseisvuse saavutamise protsessi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Esimese maailmasõja ja Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi ja isikuid. Analüüsib ajalooallikaid, mis kajastavad Eesti iseseisvumist.

Hoiakud:

Austab iseseisvuse eest võitlemise tähtsust ja Eesti rahva püüdlusi vabaduse saavutamisel

9. klass

Õppeaine eesmärgid:

9. klassi ajaloo õpetuse eesmärk on kujundada õpilaste arusaam 20. sajandi olulisematest poliitilistest, majanduslikest ja kultuurilistest protsessidest ning nende mõjust tänapäeva maailmale. Ainekava keskendub totalitaarsete režiimide tekkele ja lagunemisele, demokraatlike süsteemide tugevnemisele ning kultuuri ja eluolu arengutele.

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED

Maailm kahe maailmasõja vahel

Alateemad: Esimese maailmasõja tagajärjed ja Versailles' süsteem; majanduskriis ja selle mõju maailmale; rahvusvahelised suhted ja Rahvasteliit

Õpitegevused:

- Analüüsida **allikatekste ja dokumente** (nt Versailles' rahulepingu väljavõtted, ajaloolaste kommentaarid).
- Koostada **ajatelg**, kus on näha sõja olulisemad sündmused, Versailles' rahulepingu punktid ja nende mõjud Saksamaale ja Euroopale.
- Rühmatöö: arutada, kuidas rahulepingud ja territoriaalsed muudatused aitasid kaasa rahvusvahelisele pingele 1920.–30. aastatel.
- Kirjutada **lühianalüüs**: hinnata Versailles' süsteemi tugevusi ja nõrkusi ning selle mõju hilisemale Euroopa ajaloole.
- Analüüsida **1930. aastate majanduskriisi põhjuseid ja tagajärgi** Euroopa ja USA näitel, kasutades statistikat, graafikuid ja fotosid.
- Rühmatöö: koostada **diagramm või skeem**, mis seob majanduskriisi poliitiliste muutuste ja ühiskonna reaktsioonidega (nt tööpuudus, rahutused, totalitarism).
- Loetud allikate põhjal arutleda, kuidas kriis mõjutas eri riikide valitsuste poliitikat ja rahva igapäevaelu.
- Minirollimäng või arutelu: kujutada majapidamist või tööstust kriisi tingimustes ning arutada otsuste tagajärgi.
- Analüüsida **Rahvasteliidu algatusi ja tegevust**, hinnates selle saavutusi ja ebaõnnestumisi kriiside lahendamisel (nt Mandaadid, sõjalised piirangud, Saksamaa ja Jaapani tegevus).
- Rühmatöö: koostada **tabel tugevustest ja nõrkustest**, tuues konkreetseid ajaloolisi näiteid.
- Arutelu: miks Rahvasteliit ei suutnud vältida Teist maailmasõda, seostades seda rahvusvaheliste suhete keerukusega.
- Kirjutada **argumenteeritud hinnang** Rahvasteliidu rollile 1920.–30. aastate rahvusvahelises poliitikas.

Õpitulemused:

Analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ning Versailles' rahulepingu mõju. Selgitab 1930. aastate majanduskriisi põhjuseid ja tagajärgi. Hinnanguliselt käsitleb Rahvasteliidu tugevusi ja nõrkusi.

Teadmised ja oskused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Tunneb Versailles' süsteemi põhimõtteid ja nende mõju riikidevahelistele suhetele. Analüüsib majanduskriisi mõju ühiskondadele ja poliitikale.

Hoiakud:

Tunnustab rahvusvahelise koostöö tähtsust rahu hoidmisel.

Diktatuurid

Alateemad: Nõukogude Liidu kujunemine ja stalinislik diktatuur; fašism Itaalias ja Saksamaal; totalitarismi olemus ja mõju ühiskonnale

Õpitegevused:

- Analüüsida **allikatekste ja fotosid**, mis kirjeldavad Nõukogude Liidu kujunemist ja Stalini režiimi.
- Koostada **skeem või ajatelg**, mis näitab Stalini võimu konsolideerimist, kollektiviseerimist, industrialiseerimist ja repressioone.
- Rühmatöö: arutada, kuidas stalinislik diktatuur mõjutas igapäevaelu, inimeste õigusi ja ühiskonna struktuuri.
- Kirjutada **lühianalüüs või esse** teemal: „Stalini režiimi mõju Nõukogude Liidu elanikele ja ühiskonnale“.
- Uurida **Mussolini ja Hitleri režiimide poliitikat ja ideoloogiat** läbi allikate, fotode ja propagandamaterjalide.
- Koostada **võrdlev tabel**, mis näitab fašistliku režiimi põhijooni Itaalias ja Saksamaal (nt poliitika, majandus, propagandameetodid, repressioonid).
- Arutelu rühmas: kuidas fašism mõjutas inimeste elu ja demokraatlikke institutsioone.
- Minirollimäng: kujutada poliitilist otsust või propagandat ning arutada selle mõju ühiskonnale.
- Analüüsida **totalitaarse režiimi tunnuseid** (nt üheparteisüsteem, tsensuur, repressioon, ideoloogiline kontroll) ja tuua näiteid Stalinilt, Mussolinitelt ja Hitlerden.
- Koostada **skeem või plakat**, mis illustreerib totalitaarse režiimi mõju inimõigustele ja demokraatialle.
- Rühmatöö: arutada, kuidas totalitaarne valitsemisviis muudab ühiskonna igapäevaelu, haridust ja kultuuri.
- Kirjutada **argumenteeritud hinnang**: millised olid totalitaarsete režiimide pikaajalised mõjud Euroopale ja maailmale.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õpitulemused:

Selgitab totalitaarsete režiimide tekke põhjuseid ja iseloomu. Kirjeldab Stalini, Mussolini ja Hitleri režiimide peamisi jooni ja mõjusid. Analüüsib diktatuuride mõju inimõigustele ja demokraatialle.

Teadmised ja oskused:

Tunneb totalitaarsete režiimide ideoloogiaid ja nende leviku põhjuseid. Kasutab ajalooallikaid totalitarismi olemuse ja tagajärgede mõistmiseks.

Hoiakud:

Mõistab demokraatlike väärtuste ja inimõiguste tähtsust.

Eesti kahe maailmasõja vahel

Alateemad: Eesti Vabariigi sünd ja ülesehitamine; Eesti poliitika ja majandus 1920.–1930. aastatel,

Eesti liitmine Nõukogude Liiduga

Õpitegevused:

- Koostada **ajatelg Eesti iseseisvumise sündmustest**, tuues välja 1918. aasta välja kuulutamise, sõjategevuse ja rahvusvahelise tunnustamise.
- Analüüsida **allikatekste** (nt Toompea dekreedid, fotod, ajaleheartiklid) ja teha kokkuvõtte sündmuste tähtsusest.
- Rühmatöö: arutada, millised olid peamised väljakutsed riigi ülesehitamisel (poliitika, julgeolek, haridus, seadusandlus).
- Kirjutada **lühikokkuvõtte** Eesti Vabariigi sündmuste ja poliitilise arenguga seotud otsustest.
- Koostada **skeem või tabel**, mis näitab peamisi poliitilisi parteisid, valitsusi ja majanduslikke reforme.
- Rühmatöö: analüüsida, kuidas majanduse areng ja poliitilised otsused mõjutasid tavakodanike elu.
- Arutelu klassis: millised olid Eesti poliitilise süsteemi tugevused ja nõrkused ning kuidas need mõjutasid riigi stabiilsust.
- Analüüsida graafikuid ja statistikat majanduse ja rahvaarvu kohta ning teha kokkuvõtte 1920.–1930. aastate arengust.
- Koostada **ajatelg** sündmustest, mis viisid Eesti okupeerimiseni ja liitmiseni Nõukogude Liiduga (1939–1940).

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Analüüsida **diplomaatilisi allikaid ja ajalooliste dokumentide väljavõtteid**, et mõista sündmuste põhjusi ja tagajärgi.
- Rühmatöö: arutada, kuidas liitmine mõjutas Eesti poliitikat, majandust ja inimeste igapäevaelu.
- Kirjutada **esee või argumenteeritud hinnang**, miks Eesti Vabariik kaotas iseseisvuse ja millised olid selle pikaajalised tagajärjed.

Õpitulemused:

Selgitab Eesti iseseisvumist, poliitilist arengut ja majanduse kujunemist. Kirjeldab Eesti Vabariigi langust ja liitmist Nõukogude Liiduga.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Eesti poliitilist, majanduslikku ja kultuurilist arengut 1920.–1930. aastatel. Analüüsib allikaid Eesti Vabariigi ja selle lõpu kohta.

Hoiakud:

Austab Eesti iseseisvuse taastamise ja säilitamise tähtsust.

II maailmasõda

Alateemad: Sõja põhjused ja algus; suurriikide strateegiad ja tähtsamad lahingud; holokaust ja genotsiidid; II maailmasõja tagajärjed.

Õpitegevused:

- Koostada **skeem või ajatelg**, mis näitab Teise maailmasõja põhjuseid (nt Versailles' süsteemi tagajärjed, agressiivsed ideoloogiad, territoriaalsed nõudmised).
- Analüüsida **allikatekste ja diplomaatilisi dokumente**, et mõista sõja alguse poliitilisi otsuseid.
- Rühmatöö: arutada, kuidas erinevate riikide tegevused aitasid kaasa globaalse konflikti puhkemisele.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Millised olid peamised põhjused, mis viisid Teise maailmasõjani?“
- Koostada **kaardid või skeemid**, mis näitavad suurriikide strateegiaid, invasioone ja võtmelahinguid.
- Rühmatöö: analüüsida suurriikide sõjalist tegevust ja strateegiaid, tuues näiteid Euroopa ja Vaikse ookeani rindelt.
- Arutelu: kuidas sõjalised otsused ja strateegiad mõjutasid sõja kulgu ja tsiviilelanikkonda.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Loovülesanne: kujutada lühikokkuvõtte või stseeni kaudu võtmelahingu mõju sõjategevusele ja rahvale.
- Uurida **allikatekste, fotosid ja tunnistusi**, et mõista holokausti ja teiste genotsiidide olemust.
- Koostada **plakat või ajatelg**, mis näitab olulisemaid sündmusi holokaustist (nt ghetod, koonduslaagrid, juutide ja teiste rühmade tagakiusamine).
- Arutelu rühmas: kuidas ja miks toimusid genotsiidid, millised olid tagajärjed ühiskonnale ja inimkonnale.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Holokausti ja genotsiidide mõjud inimõigustele ja rahvaste eluolule“.
- Koostada **skeem või ajatelg**, mis näitab sõja poliitilisi, territoriaalseid ja majanduslikke tagajärgi.
- Rühmatöö: analüüsida, kuidas sõda mõjutas rahvusvahelisi suhteid, riikide piiride muutusi ja ÜRO tekkimist.
- Arutelu: milliseid pikaajalisi tagajärgi sõda jättis Euroopale ja maailmale (majandus, poliitika, ühiskond).
- Kirjutada **argumenteeritud hinnang** sõja tähtsusest ja tagajärgedest inimkonnale.

Õpitulemused:

Selgitab sõja põhjuseid, kulgu ja tagajärgi. Analüüsib suurriikide rolli ja strateegiaid. Tunneb holokausti ja teiste genotsiidide olemust ja tagajärgi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb tähtsamaid sündmusi, nagu Normandia dessant, Stalingradi lahing ja Hiroshima pommitamine. Analüüsib sõja mõju ühiskondadele ja riikidevahelistele suhetele.

Hoiakud:

Mõistab sõja ja genotsiidi humanitaarkatastroofe ning nende vältimise tähtsust.

Läänemaailm pärast II maailmasõda

Alateemad: Marshalli plaan ja külma sõja algus; NATO ja Euroopa Liidu teke; demokraatia ja majandusareng Lääne - Euroopas

- Analüüsida **allikatekste ja dokumente**, mis selgitavad Marshalli plaani eesmärgi ja mõju Euroopa riikidele.
- Koostada **skeem või ajatelg**, mis näitab külma sõja algust, olulisemaid sündmusi ja poliitilisi liite pärast II maailmasõda.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Rühmatöö: arutada, kuidas Marshalli plaan aitas Lääne-Euroopal taastuda majanduslikult ja poliitiliselt.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Marshalli plaani roll külma sõja alguses ja Euroopa majandusliku stabiilsuse tagamisel“.
- Koostada **ajatelg või skeem**, mis näitab NATO ja Euroopa Liidu loomise peamisi kuupäevi, eesmärke ja liikmesriike.
- Rühmatöö: analüüsida, miks Lääne-Euroopa riigid ja USA lootsid koostööle ning kuidas see aitas rahu ja stabiilsust säilitada.
- Arutelu: milline oli Euroopa poliitiline ja majanduslik olukord pärast II maailmasõda ning miks tekkis vajadus rahvusvaheliste organisatsioonide järele.
- Loovülesanne: koostada **plakat või digiesitlus**, mis näitab NATO ja Euroopa Liidu arengut ja saavutusi.
- Analüüsida **allikatekste, fotosid ja statistikat**, mis näitavad Lääne-Euroopa majanduse ja demokraatia arengut pärast sõda.
- Rühmatöö: koostada **skeem või tabel**, mis näitab demokraatia tugevnemist ja majandusarengu seoseid.
- Arutelu: kuidas majanduslik areng mõjutas ühiskonna elu ja poliitilist stabiilsust.
- Kirjutada **lühikokkuvõte või hinnang**, kuidas Lääne-Euroopa demokraatia ja majanduse areng aitas kaasa tänapäeva Euroopa integratsioonile.

Õpitulemused:

Selgitab Marshalli plaani ja Euroopa koostöö alguse tähtsust. Kirjeldab demokraatia tugevnemist Lääne - Euroopas.

Teadmised ja oskused:

Tunneb NATO ja Euroopa Liidu loomise põhjuseid ja eesmärke. Analüüsib Lääne ühiskondade poliitilist ja majanduslikku arengut.

Hoiakud:

Tunnustab rahvusvahelise koostöö tähtsust rahu ja heaolu tagamisel.

Kommunistlikud riigid

Alateemad: Nõukogude Liit ja Ida - Euroopa kommunism; Hiina Rahvavabariik ja Mao Zedongi poliitika; kommunismi kokkuvarisemine Euroopas

Õpitegevused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- Analüüsida **allikatekste, fotosid ja propaganda materjale**, et mõista kommunistlike riikide poliitilist süsteemi ja igapäevaelu.
- Koostada **skeem või ajatelg**, mis näitab Nõukogude Liidu mõju Ida-Euroopale ja kommunistlike režiimide loomist.
- Rühmatöö: arutada, kuidas kommunistlik süsteem mõjutas majandust, poliitikat ja inimeste õigusi.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Ida-Euroopa riikide elu Nõukogude mõju all – tugevused ja nõrkused“.
- Uurida **Mao Zedongi poliitikat ja reforme** (nt Suur hüpe, Kultuurirevolutsioon) allikate ja dokumentide abil.
- Koostada **skeem või ajatelg**, mis näitab peamisi poliitilisi ja majanduslikke muutusi Hiinas.
- Rühmatöö: analüüsida, kuidas Mao poliitika mõjutas Hiina ühiskonda, haridust ja majandust.
- Arutelu: millised olid Mao reformide positiivsed ja negatiivsed tagajärjed tavainimeste elule.
- Koostada **ajatelg või skeem**, mis näitab peamisi sündmusi kommunistlike režiimide lagunemisel Ida-Euroopas (nt Berliini müüri langemine, Nõukogude Liidu lagunemine).
- Analüüsida **allikatekste ja uudislõike**, et mõista kommunismi kokkuvarisemise põhjuseid (majandusprobleemid, rahvaste nõudmised, poliitilised liikumised).
- Rühmatöö: arutada, millised olid lagunemise tagajärjed riikidele ja rahvastele.
- Kirjutada **essee või lühianalüüs**, hinnates kommunismi kokkuvarisemise mõju tänapäeva Euroopale ja maailmale.

Õpitulemused:

Selgitab kommunistlike riikide süsteemi ja selle toimimist. Analüüsib kommunismi lagunemise põhjuseid ja tagajärgi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Nõukogude Liidu ja Hiina tähtsamaid poliitilisi ja majanduslikke protsesse. Kasutab kaarte ja allikaid kommunismi leviku ja lagunemise mõistmiseks.

Hoiakud:

Hindab vabaduse ja demokraatia väärtust.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Kolmas maailm

Alateemad: Dekolonisatsioon ja uute riikide teke; Kolmanda maailma majanduslik ja poliitiline areng; konfliktid ja rahuoperatsioonid.

Õpitegevused:

- Koostada **ajatelg või skeem**, mis näitab peamisi dekolonisatsiooni sündmusi Aafrikas, Aasias ja Lõuna-Ameerikas.
- Analüüsida **allikatekste ja fotosid** endiste kolooniate iseseisvumisest ning nende poliitilist ja majanduslikku olukorda.
- Rühmatöö: arutada, millised olid peamised takistused ja väljakutsed uute riikide tekkimisel.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Dekolonisatsiooni mõju maailmapoliitikale ja rahvusvahelisele stabiilsusele“.
- Uurida **statistikat ja allikatekste** Kolmanda maailma riikide majanduse, hariduse ja poliitilise arengu kohta.
- Koostada **skeem või tabel**, mis näitab väljakutseid (vaesus, sõjad, ressursside jaotus) ja saavutusi (majanduskasv, poliitilised reformid).
- Rühmatöö: analüüsida, kuidas rahvusvaheline abi ja koostöö on mõjutanud arengumaade elu ja arengut.
- Arutelu: millised poliitilised ja majanduslikud tegurid on kõige olulisemad arengumaade stabiilsuse ja edu tagamisel.
- Analüüsida **allikatekste, uudislõike ja kaarte**, mis näitavad konflikte Kolmanda maailma riikides ja rahuoperatsioonide toimet.
- Rühmatöö: koostada **skeem või plakat**, mis illustreerib rahuoperatsioonide eesmärgi ja tulemusi.
- Arutelu klassis: kuidas rahuoperatsioonid aitavad lahendada konflikte ja millised on nende piirangud.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Konfliktide ja rahuoperatsioonide mõju Kolmanda maailma riikidele ja rahvusvahelisele stabiilsusele“.

Õpitulemused:

Selgitab dekolonisatsiooni protsessi ja selle mõju maailmale. Analüüsib Kolmanda maailma väljakutseid ja saavutusi.

Teadmised ja oskused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Tunneb tähtsamaid dekolonisatsiooni sündmusi ja piirkondi. Analüüsib Kolmanda maailma riikide arengut mõjutavaid tegureid.

Hoiakud:

Austab rahvusvahelist solidaarsust ja inimõigusi.

Kultuur ja eluolu pärast II maailmasõda

Alateemad: tarbimisühiskonna kujunemine; teadus ja tehnoloogia areng; subkultuurid ja massikultuur

Õpitegevused:

- Analüüsida **allikatekste, fotosid ja reklaame**, mis näitavad tarbimisühiskonna arengut pärast II maailmasõda.
- Koostada **skeem või plakat**, mis näitab, kuidas tööstuse areng ja tarbimine muutis igapäevaelu (toit, riided, kodutehnika).
- Rühmatöö: arutada, kuidas tarbimisühiskond mõjutas perekonda, tööelu ja noorte vaba aega.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Tarbimisühiskonna mõju inimeste igapäevaelule ja kultuurile“.
- Uurida **olulisi leiutisi ja teaduslikke saavutusi** (nt arvutite, televiisori, interneti alged, kosmoseuuringud).
- Koostada **ajatelg või skeem**, mis näitab teaduse ja tehnoloogia arengut alates 1945. aastast ja selle mõju ühiskonnale.
- Rühmatöö: analüüsida, kuidas tehnoloogia muutis tööelu, haridust ja vaba aja veetmist.
- Arutelu: millised tehnoloogilised uuendused on olnud kõige mõjukamad ja miks.
- Uurida **allikatekste, fotosid ja muusikat**, mis kirjeldavad 20. sajandi teise poole subkultuure (nt hipid, punk, hip-hop) ja massikultuuri nähtusi (film, popmuusika, reklaam).
- Koostada **plakat või skeem**, mis näitab, kuidas subkultuurid ja massikultuur peegeldasid ühiskonna muutusi.
- Rühmatöö: arutada, kuidas subkultuurid ja massikultuur mõjutasid noorte identiteeti ja väärtushinnanguid.
- Kirjutada lühikokkuvõte: „Massikultuuri ja subkultuuride roll ühiskonna ja eluolu muutmisel pärast II maailmasõda“.

Õpitulemused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Selgitab teaduse ja tehnoloogia mõju inimeste igapäevaelule. Kirjeldab kultuuri ja eluolu muutusi pärast II maailmasõda.

Teadmised ja oskused:

Tunneb teaduse ja kultuuri peamisi arenguid ning nende mõju ühiskonnale.

Hoiakud:

Tunnustab teaduse ja kultuuri mitmekesisuse tähtsust inimkonna arengus.

Maailm pärast kommunismi lagunemist

Alateemad: Euroopa ja maailma muutused pärast 1991. aastat. Globaliseerumine ja selle mõjud.

Rahvusvahelised organisatsioonid ja kriisid.

Õpitegevused:

- Koostada **ajatelg või skeem**, mis näitab olulisi poliitilisi ja majanduslikke sündmusi pärast Nõukogude Liidu lagunemist (nt endised liiduvabariigid, Euroopa Liidu laienemine, Balkani konfliktid).
- Analüüsida **allikatekste ja kaarte**, et mõista geopoliitilisi muutusi maailmas ja Euroopas.
- Rühmatöö: arutada, kuidas kommunismi kokkuvarisemine mõjutas riikide poliitikat, majandust ja rahvusvahelisi suhteid.
- Kirjutada lühianalüüs teemal: „Kuidas 1991. aasta muutused mõjutasid Euroopa ja maailma poliitikat“.
- Analüüsida **statistikat, artikleid ja infograafikuid**, mis näitavad globaliseerumise mõju majandusele, kultuurile ja igapäevaelule.
- Koostada **skeem või plakat**, mis illustreerib globaliseerumise plusse ja miinuseid (nt majanduskasv, kultuuriline mõju, keskkonnaprobleemid).
- Rühmatöö: arutada, kuidas globaliseerumine muudab riikidevahelisi suhteid, tarbimist ja tehnoloogilist arengut.
- Kirjutada lühikokkuvõtte teemal: „Globaliseerumise mõju tänapäeva maailmale ja inimeste eluolule“.
- Uurida **Rahvusvaheliste organisatsioonide (ÜRO, NATO, WTO jt) eesmärgid ja tegevusi**, kasutades allikatekste ja kaarte.
- Koostada **skeem või tabel**, mis näitab organisatsioonide rolli kriiside lahendamisel (konfliktid, humanitaarabi, rahuoperatsioonid).

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

- Rühmatöö: analüüsida konkreetseid juhtumeid, kus rahvusvahelised organisatsioonid on mõjutanud rahvusvahelist stabiilsust.
- Kirjutada **argumenteeritud hinnang**: „Rahvusvaheliste organisatsioonide mõju kriiside lahendamisel ja rahvusvahelise julgeoleku tagamisel“.

Õpitulemused:

Selgitab kommunismi lagunemise ja globaliseerumise mõju maailmale. Analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli kriiside lahendamisel.

Teadmised ja oskused:

Tunneb globaliseerumise peamisi tunnuseid ja tagajärgi. Analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide tegevust.

Hoiakud:

Hindab koostöö ja rahvusvahelise vastutuse tähtsust.

Õpilaste teadmisi hinnatakse kirjalike ja suuliste tööde, projektide ja rühmatööde kaudu.

Kasutatakse mitmekesiseid õppematerjale, nagu ajalooallikad, kaardid ja digitaalsed tööriistad.

Rõhutatakse kriitilist mõtlemist, ajalooliste protsesside mõistmist ja iseseisvat analüüsi.

Ühiskonnaõpetuse ainekavad

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvale õppele.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid erinevate sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega, lähtudes oma huvidest ja võimalustest.

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, sh ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, vabadus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonda, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikide maailma riikide elatustase ei ole võrdne ja maailmas on palju vaesust ning paljude inimeste materiaalne heaolu on võimalikuks saanud looduse ja tuleviku arvelt jne.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste kujunemine, mis aitab õpilasel ühiskonnas toime tulla. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

I kooliastmes on ühiskonnaõpetuse teemad lõimitud inimeseõpetuse ainekavva. II ja III kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi aiena.

II kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade koosseksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

III kooliastmes käsitletakse riiklike institutsioonide funktsioone ja toimimispõhimõtteid. Riigivalitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone. Oluline on pöörata tähelepanu kodanikuõigustele ning poliitika avaldumisele igapäevaelus. Majandusteemade käsitlemine III kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele, ettevõtlusele, riigi majanduse reguleerimisele ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele. Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Õppeprotsessis on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö kavandamise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme ja võimaluse korral rakendatakse seda praktikas, nt demokraatia koolis, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus kodukohas jm.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Aktiivseks kodanikuks olemine tähendab kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse praktilise õppe võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt õpilaste võimekuse piires koolielu korraldamises, tarbijahariduses, kodanikualgatuses).

Õppes kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi.

II KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETAVAD ÕPITULEMUSED:

tunneb kodukoha kodanikuühendusi ja -algatusi;

teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi;

mõistab seaduse ees võrdsuse põhimõtet ja järgib seadusi;

rakendab demokraatia põhimõtteid koolielus ning toetab koolidemokraatiat oma käitumisega;

tunneb Eesti riigi põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti;

eristab fakti arvamusest ja hindab allikate usaldusväärsust;

viitab korrektselt kasutatud allikatele ja järgib autoriõigusi;

väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oskab märgata ja taunida diskrimineerimist;

mõistab oma rolli kultuuri kandja ja loojana;

tunneb tervise- ja turvariske ning oskab vajadusel abi otsida;

planeerib teadlikult oma aega ja raha;

teeb vastutustundlikke tarbimisotsuseid.

6. klass

ÕPPESISU, OLULISED MÕISTED, ÕPITULEMUSED

Erinevad rahvad ja traditsioonid

Õppesisu: Kultuuride mitmekesisus ja tähtsus; traditsioonid ja kultuurilised erinevused Eestis ja maailmas; kultuuriline diskrimineerimine ja tolerantsus.

Olulised mõisted: kultuur, traditsioonid, mitmekesisus, diskrimineerimine, tolerantsus.

Tegevused:

Arutelu: "Miks on kultuuriline mitmekesisus oluline?"

Rühmatöö: Erinevate rahvuste traditsioonide tutvustamine.

Draamategevus: Kultuuriliste erinevuste austamine igapäevaelus.

Õpitulemused:

Selgitab, miks kultuuriline mitmekesisus on ühiskonnale oluline. Tunneb ära, kui kedagi diskrimineeritakse kultuurilise erinevuse tõttu, ja teab, kust abi otsida. Mõistab enda rolli kultuuri kandjana ja loojana.

Peamised usundid Eestis

Õppesisu: peamised usundid: kristlus, islam, judaism, budism, hinduism. Usuvabaduse põhimõte demokraatlikus ühiskonnas.

Olulised mõisted: usund, usuvabadus, demokraatia, tolerantsus.

Tegevused:

Infotund: Eestis levinud usundite tutvustus.

Küsimustik: Arutelu usuvabaduse ja selle tähtsuse üle.

Rollimäng: Kuidas suhelda erinevate usuliste vaadetega inimestega.

Õpitulemused:

Teab peamisi usundeid ja nende rolli inimeste elus. Austab usulist mitmekesisust ja oskab arutleda usuvabaduse üle.

Inimeste võrdõiguslikkus ühiskonnas

Õppesisu: kõigi inimeste võrdsus seaduse ees; sooline, kultuuriline ja sotsiaalne võrdsus.

Olulised mõisted: võrdõiguslikkus, diskrimineerimine, õigused, seadus.

Tegevused:

Loeng ja arutelu: "Mida tähendab, et kõik on seaduse ees võrdsed?"

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Näidete analüüs: Kas ja kuidas võib diskrimineerimist märgata?

Posterite loomine: Kuidas toetada võrdõiguslikkust koolis ja ühiskonnas.

Õpitulemused:

Teab, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed. Oskab arutleda võrdsuse ja õiguste tagamise vajalikkuse üle. Teab, kuidas toimida, kui märkab diskrimineerimist.

Eesti Euroopa kaardil

Õppesisu: Eesti asukoht ja roll Euroopa Liidus; Eesti rahvusvaheline koostöö.

Olulised mõisted: Euroopa Liit, rahvusvaheline koostöö, geopoliitika.

Tegevused:

Kaarditöö: Euroopa riikide ja Eesti asukoha määramine.

Rühmatöö: "Kuidas Eesti osaleb Euroopa Liidu otsustes?"

Viktoriin: Euroopa Liidu liikmesriigid ja nende pealinnad.

Õpitulemused:

Oskab näidata Eesti asukohta Euroopa kaardil ja kirjeldada selle tähendust. Selgitab, kuidas Eesti osaleb rahvusvahelistes koostööprojektides. Tunneb Euroopa Liidu põhimõtteid ja liikmesriike.

Ühiskond ja inimeste identiteet

Õppesisu: identiteedi kujunemine: isiklik, kultuuriline, rahvuslik; identiteetide mitmekesisus ja selle väärtustamine.

Olulised mõisted: identiteet, rahvuslik identiteet, kultuuriline identiteet.

Tegevused:

Päevikuharjutus: "Kes ma olen ja mis mind määratleb?"

Rollimäng: Erinevate identiteetidega inimeste suhted.

Arutelu: "Kas minu identiteet võib muutuda?"

Õpitulemused:

Selgitab, mis on identiteet ja kuidas see kujuneb. Mõistab identiteedi mitmekesisust ja oskab seda väärtustada. Oskab arutleda, kuidas identiteet mõjutab käitumist ühiskonnas.

Demokraatlik ühiskond

Õppesisu: demokraatia põhimõtted ja toimimine; koolidemokraatia ja õpilaste osalus.

Olulised mõisted: demokraatia, hääletamine, otsuste langetamine.

Tegevused:

Klassihääletus: Ühise otsuse tegemine.

Rühmatöö: Koolidemokraatia parendamise ideed.

Draamategevus: "Kuidas hääletus mõjutab meie elu?"

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õpitulemused:

Selgitab demokraatia põhimõtteid ja nende toimimist. Toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat. Mõistab, kuidas hääletamine mõjutab otsuste tegemist.

Seadused, õigused ja kohustused

Õppesisu: seaduste tähendus ja järgimise vajadus; õiguste ja kohustuste tasakaal.

Olulised mõisted: seadus, õigused, kohustused, õigus.

Tegevused:

Loovtöö: Seaduste olulisuse kujutamine koomiksina.

Rühmatöö: "Millised õigused ja kohustused on lapsel?"

Näidete analüüs: Kui õigused ja kohustused on tasakaalust väljas.

Õpitulemused:

Selgitab seaduste tähendust ja järgimise vajadust. Teab lapse õigusi ja olulisi inimõigusi.

Mõistab õiguste ja kohustuste tasakaalu.

III KOOLIASTE

KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.
2. Teab, kuidas kujunes ja kuidas toimib tänapäeva demokraatlik ühiskond.
3. Tunneb ära ja toob näiteid demokraatiakesksete tunnuste ja nende rikkumise kohta; toob näiteid, milliseid tagajärgi üksikisikule toob endaga demokraatia hävimine.
4. Märkab, mis võib ohustada demokraatiat tänapäeval, selgitab, tuginedes minevikunäidetele.
5. Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid.
6. Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.
7. Teab majanduse toimimise põhihooni, teab oma õigusi ja kohustusi tarbijana, oskab oma õigusi kaitsta.
8. Analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest.
9. Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.
10. Analüüsib õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost.
11. Teab, et Eesti Vabariigi põhiseadus on kõrgeim õigusakt ja oskab sealt leida vajalikku infot.
12. Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas,

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

riigis ja rahvusvaheliselt.

13. Teab Eesti riigi ja selle kodanike õigusi, võimalusi ja kohustusi, mis tulenevad Euroopa

Liidu liikmesusest.

14. Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.

15. Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.

16. Analüüsib tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust vajaduse korral

ÕPITULEMUSED

III kooliastmes käsitletakse ühiskonda, ühiskonnaelu valdkondi ja sotsiaalseid suhteid ning riigi ja valitsemisega seotud teemasid.

Õpilane:

- 1) analüüsib näidete põhjal suur- ja väikeriikide, naaberriikide, demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide vastastikuseid suhteid;
- 2) selgitab riikide koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides, toob näiteid;
- 3) teab erinevaid demokraatlikus ühiskonnas osalemise võimalusi, toob näiteid;
- 4) selgitab näidete abil võimude lahususe põhimõtet;
- 5) loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur;
- 6) toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides;
- 7) selgitab avaliku konkursi tähtsust;
- 8) teeb vahet riigi-, era- ja kodanikusektoril, toob näiteid nende tegevusest ja koostööst ühiskonnas ja üksikisikute võimalusest osaleda riigi-, era- ja kodanikusektoris;
- 9) kirjeldab erinevate majandussüsteemide iseloomulikke tunnuseid ja toimimist;
- 10) teab maksude vajalikkust ühiskonna toimimisel, eristab otseseid ja kaudseid makse;
- 11) analüüsib vabalt valitud näidete põhjal inimeste tarbimiskäitumist;
- 12) selgitab liigtarbimise põhjusi ja mõju üksikisikule, ühiskonnale ja keskkonnale;
- 13) analüüsib valitud erialal tegutsemise võimalusi, lähtudes eriala spetsiifikast ja tuues esile palgatöötajana ja ettevõtjana tegutsemise erisused;
- 14) teab, mis on sotsiaalne ettevõtlus, ja toob näiteid selle võimalustest;
- 15) märkab ohtu demokraatialle enda ümbruskonnas ja ühiskonnas ning on valmis sellele oma

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

võimaluste piires vastu seisma;

- 16) toob näiteid oma õigustest ja kohustustest koolis, perekonnas ja ühiskonnas, selgitades õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid;
- 17) selgitab soorollide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese valikutele;
- 18) teab, mis on õigusriik, ja selgitab selle toimimise põhimõtteid;
- 19) nimetab põhiseaduse abil Vabariigi Valitsuse, Riigikogu, Vabariigi Presidendi ja kohaliku omavalitsuse peamisi ülesandeid;
- 20) teab võimalusi, kuidas kodanikud ja mittekodanikud saavad mõjutada ühiskonna toimimist;
- 21) analüüsib enda võimalusi kooli ja kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel;
- 22) teab Euroopa Liidu liikmesriike ja mõistab, miks Euroopa Liidu liikmesriik peab liikmesusest tulenevaid kohustusi täitma;
- 23) toob näiteid Euroopa Liidu kodanike õigustest ja võimalustest, seostades neid enda eluga;
- 24) oskab allikatest leida asjakohast infot oma arvamuse kujundamiseks;
- 25) tunneb ära valeuudise ja propaganda ja teab, miks need võivad olla ohtlikud;
- 26) oskab kasutada allikaid õppetöös, viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt;
- 27) võrdleb tõekspidamisi, tavasid ja praktikaid erinevate kultuuride ja subkultuuride näitel;
- 28) mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust kultuuriliste erimeelsuste puhul;
- 29) märkab ja analüüsib diskrimineerimisjuhtumit ja pakub välja lahendusi;
- 30) toob näiteid kultuurilaenude ja -mõjutuste kohta eesti kultuuris;
- 31) mõistab identiteedi määratlust, selgitab näidete varal, mis on sotsiaalne, kultuuri- ja rahvuslik identiteet ning mitmikidentiteet;
- 32) toob näiteid stereotüüpide, vaenukõne ja sallimatuse kohta ning mõistab nende ohtu ühiskonnale;
- 33) analüüsib oma kogemuste põhjal iseenda kultuuritarbimist;
- 34) selgitab, miks on oluline tunda kultuuripärandit;
- 35) toob näiteid Eesti kultuuri levikust maailmas;
- 36) analüüsib riske, teeb ettepanekuid nende maandamiseks, demonstreerib õpistuatsioonis ohuolukorra asjakohast lahendamist, selgitades oma käitumist.

9. klass

ÕPPESISU, OLULISED MÕISTED, ÕPITULEMUSED

Majandus

Õppesisu: majandus – mis on majandus ja selle põhiküsimused?; turumajandus – kuidas toimib turg?, pakkumine, nõudlus ja hinnakujundus; riik ja turumajandus – riigi roll majanduses; jõukus ja toimetulek – elatustase, sotsiaalne ebavõrdsus; tööturg ja töösuhted – töötamine ja tööõigus; maksud – maksusüsteemi olemus ja liigid; riigieelarve – kuidas riik kasutab maksuraha? Isiklik eelarve – raha planeerimine ja finantskirjaoskus, tarbimiskäitumine – vastutustundlik ja säästlik tarbimine.

Olulised mõisted: majandus, turumajandus, pakkumine, nõudlus, jõukus, toimetulek, maksud, riigieelarve, isiklik eelarve, tarbimiskäitumine.

Tegevused:

Arutelu: Majandusvalikute mõju igapäevaelule.

Kaardistamine: Pakkumise ja nõudluse graafikud.

Rühmatöö: Kujundage isiklik eelarve üheks kuuks.

Simulatsioon: Tööjõuturu rollimäng.

Õpitulemused: Selgitab turumajanduse põhimõtteid ja riigi rolli majanduses. Planeerib isiklikku eelarvet ja mõistab maksusüsteemi. Tunneb tööturgu ja tarbimiskäitumise põhimõtteid.

Kodanikuühiskond

Õppesisu: kodanikuühiskond – mõiste ja tähtsus; poliitilised ja kutsealased ühendused – erinevad organisatsioonid ja nende roll; vabaühendused ja kodanikuosalus – osalemine ühiskonnaelus;

inimõigused ja kodanikuvabadused – õigused ja nende kaitse.

Olulised mõisted: kodanikuühiskond, vabaühendus, inimõigused, kodanikuvabadused, poliitilised ühendused.

Tegevused:

Tööleht: Inimõiguste ja kodanikuvabaduste analüüs.

Rühmatöö: Uurige vabaühendust ja esitlege selle tegevust.

Arutelu: Kuidas kodanikud saavad osaleda ühiskonnaelu parandamises?

Õpitulemused:

Selgitab kodanikuühiskonna mõistet ja olulisust. Teab inimõigusi ja kodanikuvabadusi.

Analüüsib kodanikuosalusvorme ja vabaühenduste tegevust.

Riik ja valitsemine

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õppesisu: riik ja valitsemine – riigi olemus ja funktsioonid; demokraatlikud ja mittedemokraatlikud riigid – võrdlus; võimude lahusus ja tasakaal – täidesaatev, seadusandlik ja kohtuvõim; põhiseadus ja teised õigusaktid – õigusraamistik; vabad valimised – rahva roll valitsemises; riigikogu – Eesti kõrgeim seadusandlik võim; vabariigi president – Eesti riigipea; vabariigi valitsus – kõrgeim täidesaatev võim; kohtusüsteem ja kohtupidamine, õiguskantsler ja isikute õiguskaitse; kohalik omavalitsus – vallad ja linnad.

Olulised mõisted: riik, demokraatia, mittedemokraatia, võimude lahusus, põhiseadus, valimised, kohtusüsteem, õiguskantsler.

Tegevused:

Simulatsioon: Valimiste läbiviimine klassis.

Rühmatöö: Võimude lahususe ja tasakaalu uurimine.

Projekt: Kohaliku omavalitsuse töö analüüs.

Õpitulemused:

Selgitab demokraatia põhimõtteid ja riigi funktsioone. Tunneb Eesti valitsemise ja õigussüsteemi ülesehitust. Analüüsib kohaliku omavalitsuse rolli.

Ühiskond ja sotsiaalsed suhted

Õppesisu: Ühiskond ja sotsiaalsed suhted – inimestevahelised suhted; kellest ühiskond koosneb – kodanikud ja välismaalased; ühiskonna mitmekultuurilisus – tolerantsus ja koostöö; Eesti ühiskonna väärtused – millest juhindume?; kommunikatsioon ühiskonnas – suhtlemise tähtsus.

Olulised mõisted:

Ühiskond, kodanik, mitmekultuurilisus, väärtused, kommunikatsioon.

Tegevused:

Arutelu: Ühiskonna mitmekesisuse väärtustamine.

Rollimäng: Konfliktide lahendamine.

Uuring: Eesti ühiskonna väärtuste analüüs.

Õpitulemused:

Selgitab ühiskonna olemust ja suhtlemise tähtsust. Teab ühiskonna mitmekesisuse eeliseid ja väljakutseid. Mõistab Eesti ühiskonna väärtusi.

Eesti Euroopas ja maailmas

Õppesisu: Eesti Euroopas ja maailmas – rahvusvaheline koostöö.

Olulised mõisted: Euroopa Liit, rahvusvaheline koostöö, geopoliitika.

Tegevused:

Rühmatöö: Eesti rahvusvahelise rolli uurimine.

Kaarditöö: Euroopa Liidu liikmesriigid ja nende suhted Eestiga.

Õpitulemused:

VANA-VIGALA PÕHIKOOI AINEKAVA

Tunneb Eesti positsiooni ja rolli rahvusvahelises kogukonnas. Analüüsib Euroopa Liidu tähtsust Eesti jaoks.